

Mevrouw **Gesthuizen** (SP): Er liggen twee wetsvoorstellen: eentje van de minister van Economische Zaken en eentje van de heer Van der Vlies van de SGP-fractie en ondergetekende. Die wetsvoorstellen kunnen beide zeer binnenkort voor behandeling worden aangemeld. Wat is dit nou voor een manier om de plenaire agenda nog eens extra te belasten?

De heer **Elias** (VVD): Die manier mag u misschien niet aanstaan, maar gisteren is door een meerderheid van de Kamer, waar u zich bij hebt neer te leggen, vastgesteld dat er een spoeddebat komt met de minister. Dat debat gaat erover dat de minister ons vanuit China zegt dat het nog een jaar langer gaat duren. Het duurt allemaal veel te lang.

De **voorzitter**: Die discussie gaan wij niet overdoen. Ik ga de minister bellen. Ik zal haar uw zorgen overbrengen.

De heer **Elias** (VVD): U bedoelt de zorg van de Kamer?

De **voorzitter**: Ik bedoel: de zorgen van de Kamer als geheel, van ons.

Ik geef het woord aan de heer Boelhouwer van de Partij van de Arbeid namens de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Voorzitter. Namens de commissie vraag ik om het verslag van het algemeen overleg Taxi op de plenaire agenda te zetten.

De **voorzitter**: Ik zie dat daar geen bezwaar tegen is. Wij voegen dat toe aan de agenda van na volgende week. Het woord is aan de heer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De minister van OCW zei gisteren manhaftig dat hij dezelfde dag het rapport van Deloitte over de universiteiten – u weet nog waar het over ging – naar de Kamer zou sturen. Ik heb nog niets ontvangen.

De **voorzitter**: Ik ook niet. Wij zullen het stenogram van dit gedeelte van de vergadering doorgeleiden naar het kabinet.

De heer **Pechtold** (D66): In de hoop dat het dan nog vandaag komt.

De **voorzitter**: Dat staat nu ook in het stenogram. Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de regeling van werkzaamheden.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Leerplichtwet 1969 in verband met de invoering van bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten, alsmede een aanvulling van de interventiemogelijkheden in het kader van het overheidstoezicht, en de verbetering van het intern toezicht (31828).**

De **voorzitter**: Wij gaan door met het debat over de

wijziging van de Wet op het primair onderwijs; invoering bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten. Als ik goed heb opgelet, zijn wij toe aan de tweede termijn van de Kamer. Ik geef als eerste het woord aan de heer Depla van de PvdA. Zoals u weet, staat voor die inbreng niet meer dan een derde van de inbreng in eerste termijn. Mocht u dat vergeten zijn, mijnheer Depla: dat is maximaal tien minuten, maar die heeft u vast niet nodig.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

De heer **Depla** (PvdA): Nee, dat klopt.

Voorzitter. Ik wil de regering hartelijk danken voor de uitgebreide beantwoording. Vandaag en gisteren hebben meerdere mensen vastgesteld dat dit wetsvoorstel historisch is, omdat wij op deze manier artikel 23 evenwichtig hebben ingevuld. Aan de ene kant, is er het mooie feit dat ouders zelf hun eigen school mogen oprichten. Aan de andere kant is er de verantwoordelijkheid van de overheid om ervoor te zorgen dat het onderwijs van goede kwaliteit is. Ik complimenteer de regering ermee dat zij dat zo daadkrachtig heeft aangepakt, want deze discussie loopt al heel lang. Niemand voor dit kabinet heeft dit onderwerp durven aan te pakken.

Dit stond al in het regeerakkoord. De heer Pechtold wekte tijdens het debat zo nu en dan een beetje het vermoeden dat zijn motie de aanleiding was van het geheel, maar ik wijs hem erop dat het al in het regeerakkoord stond, los van het feit dat zijn motie geweldig is.

Iedereen heeft ook gezegd dat het wetsvoorstel de uiterste remedie is. Het belangrijkste is dat wij er alles aan doen om ervoor te zorgen dat het onderwijs goed is, dat er les wordt gegeven door bevlogen docenten. Daar levert het kabinet zijn bijdrage aan met extra geld voor leerkrachten en door te zeggen dat het niveau van de docentenopleiding omhoog moet. Daar zit het hele verhaal in dat het niveau van taal en rekenen omhoog moet. Schooluitval moet worden teruggedrongen. Dat gaat min of meer allemaal over het voorkomen dat scholen zwak zijn. De inspectie komt daarna. Wij hopen dat dit wetsvoorstel nooit nodig is en dat mensen die niet reageren op ingrijpen door de inspectie, doordat dit wetsvoorstel er is, alsnog aan het werk gaan.

Vanochtend hadden wij een discussie over de brief van 16 juli 2009. Op dit moment krijgt de school vaak ongeveer drie jaar de tijd om ervoor te zorgen dat hij niet zeer zwak meer is. Dit hebben wij op het lijstje kunnen zien. Wij mogen er toch van uitgaan dat na de acties van dit kabinet, waaronder het creëren van dit wetsvoorstel, daarvoor één jaar beschikbaar is in plaats van drieënhalf? Kan de staatssecretaris dit bevestigen?

Een ander belangrijk punt van dit debat is dat wij hebben geconcludeerd dat bestaande wetgeving er vooral over gaat dat een school kan worden gekort als hij iets niet doet, zoals het niet geven van gymles of het niet geven van aandacht aan burgerschap en integratie. Wij zijn niet alleen tevreden met de inspanningen van een school die zijn stinkende best doet en bijvoorbeeld heel veel taal en rekenen geeft. Het onderwijs moet ook werkelijk goed zijn. De meerwaarde van dit wetsvoorstel is dat op een gegeven moment kan worden ingegrepen

De heer Depla (PvdA)

© M. Sablerolle – Gouda

als de opbrengst onvoldoende is. De meerwaarde ervan is in dit debat duidelijk aangetoond.

Onderwijs is meer dan taal en rekenen. Het misverstand zou kunnen ontstaan dat dit niet zo is. In het primair onderwijs wordt in het kader van dit wetsvoorstel immers alleen maar gekeken naar het objectief vaststellen van de opbrengsten van het taal- en rekenonderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt iets breder gekeken. Het is aangegeven dat er inspectietoezicht is over de gehele breedte van het onderwijs. Op het moment dat een school zeer zwak is, worden objectieve gronden gezocht, waarna een overgewicht aan taal en rekenen ontstaat. Dat vinden wij overigens niet eens zo gek, omdat dit een van de basisvaardigheden betreft waarvan iedereen vindt dat er meer aandacht aan moet worden besteed.

Ik kom te spreken over de inspectie. De Tweede Kamer zou iets zelfbewuster moeten zijn. De inspectie is er en de minister is daarvoor verantwoordelijk. Als de inspectie het niet goed doet, moeten wij de minister of de staatssecretaris naar de Kamer roepen. Met name vanuit de VVD-kant hoor ik dat de inspectie een onafhankelijke toezichtkamer moet worden: er moet een commissie komen die toezicht houdt op de inspectie. Wij zijn zelf volksvertegenwoordigers. Als iets niet goed gaat in het functioneren van de overheid, zijn wij de eerst aangewezen partij als het kabinet daar niet op reageert. Wij kunnen dan zelf actief actie ondernemen in plaats van weer een of andere commissie in het leven te roepen, die het werk voor ons doet. Mevrouw Dezentjé moet ophouden met amendementen hierover. Wij moeten zelf ons werk doen; daarvoor hebben wij geen onafhankelijke commissie nodig.

Ik ga in op het punt wanbeheer, een belangrijk punt. Vanochtend zou de suggestie zijn ontstaan dat enkel de christelijke partijen zich zorgen maakten over bestuurlijke willekeur, maar dat doen wij ook. Als de overheid ingrijpt bij een school, moet dat niet op basis van willekeur gebeuren. Gisteravond zijn voorbeelden genoemd waaruit bleek dat sommige leden als zij minister van onderwijs zouden zijn, op dag één zouden besluiten om scholen met een bepaalde identiteit in één keer te sluiten. Op basis waarvan zou dat gebeuren? Anderen daarentegen zullen zeggen dat zij een school dicht willen

hebben als deze iets anders uitdraagt dan wat zij vinden. Daarvan moeten wij verre blijven. Dit moet worden geobjectiveerd. Mensen moeten er gewoon van op aan kunnen dat de overheid niet aan willekeur doet, maar objectief werkt. Daarom hebben wij ons amendement hierover ingediend. Vanwege de objectiviteit vinden wij dat de inspectie de baas daarover moet zijn. Ik vind het erg belangrijk dat dit goed wordt geregeld.

Wanbeheer houdt niet alleen in dat men iets verkeerd doet. Ook als men iets nalaat, waardoor allerlei ellende ontstaat, is dat een vorm van wanbeheer. Ik refereer hierbij aan het debat met de staatssecretaris over het punt dat als je iets niet doet, dat tot grote problemen kan leiden. Dat is misschien minstens net zo erg als het iets verkeerd doen.

Ik ga in op de amendementen. De SP heeft een amendement ingediend over het aanstellen van een bewindvoerder. Ik ben overtuigd door het antwoord van de staatssecretaris. Zij heeft gezegd dat de inspectie aanwijzingen kan geven in geval van wanbeheer. Zo kan een bestuurder die verantwoordelijk is voor de financiën naar huis worden gestuurd of kan een deskundige worden ingehuurd. De facto hebben wij meer een maatwerkpaak gekregen via hetgeen volgens het wetsvoorstel al mogelijk is. Daarom steun ik het amendement van de SP niet.

Mevrouw Dezentjé is ingegaan op het punt integratie. Dat is interessant, maar ik vind het te snel als dit zo met een vluggertje in een amendement wordt geregeld. De discussie daarover wil ik rustiger voeren en niet in het kader van dit amendement.

De heer Pechtold wilde het wetsvoorstel nog beter maken. Ik ben er na de beantwoording van het kabinet van overtuigd geraakt dat zijn amendement een verslechtering inhoudt. Wij willen het wetsvoorstel niet slechter, maar beter maken. Wij doen dat dus ook niet.

Wij zijn altijd voor evalueren. De heer Dibi heeft gezegd dat hij wil bekijken of het ongewenste indirecte effecten heeft, doordat scholen aan de poort gaan selecteren of ongewenst gedrag gaan vertonen. Volgens mij kun je dat niet na drie jaar zien want dan gaan wij evalueren en meten wij niets. Maak er vijf jaar van en wij zijn uw man, maar drie jaar vinden wij te kort.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wat dacht de heer Depla van de eerste keer na vier jaar, omdat je snel de vinger aan de pols wilt houden, en daarna na vijf jaar?

De heer **Depla** (PvdA): Misschien moeten wij er vierenhalf jaar van maken, maar laten wij even kijken wat de staatssecretarissen dadelijk een redelijke termijn vinden en dan met elkaar overleggen wat nuttig is. Misschien komen wij dan uit op vierdriekwart jaar. Ik weet niet wat het dan wordt.

De kern van de aanbevelingen van de commissie-Dijsselbloem was dat de overheid zich enerzijds minder moet bemoeien met het onderwijs. Met name met het wat en niet met het hoe. Anderzijds moet de overheid bij hetgeen waarmee zij zich bemoeit, niet wegstijven als het misgaat, maar ingrijpen. Dit wetsvoorstel zie ik als een volgend stapje bij het implementeren van de aanbevelingen van de commissie-Dijsselbloem. Ik vind het prettig dit te kunnen constateren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik kom even terug op die aanwijzing. Nu kan de regering niet ingrijpen op basis

Depla

van tekortschietende leerresultaten. Zij kan geen aanwijzing geven. Zij kan slechts het allerzwaarste middel inzetten: de bekostiging stopzetten. Vindt de heer Depla niet dat de regering ook een aanwijzing moet kunnen geven als de leerresultaten niet goed zijn?

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij werkt het als volgt. De inspectie maakt een rapport. Dat is de interventieladder. De inspectie vraagt om een verbeterplan, geeft aanwijzingen. Wanneer die niet worden opgevolgd, gaan wij niet drie jaar of langer wachten, maar kan de inspectie meteen naar de staatssecretaris of naar de minister stappen. Die kan dan zeggen dat wij een bekostigingsmaatregel gaan nemen. Volgens mij is dat een zeer effectieve manier om iets in beweging te krijgen. Als nu de inspectie naar een school gaat en zegt: u moet dat doen en als u dat niet doet, ga ik naar de minister, die een bekostigingsmaatregel kan nemen, dan doen wij de facto hetzelfde. Bovendien zijn wij ook nog sneller want wij hoeven niet eerst een tussenstap te maken.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is helemaal waar. Dat is inderdaad de kortste route, maar het blijft zo dat een tussenstap mogelijk zou zijn, door ook een aanwijzing te geven op basis van minimale leerresultaten. Ik had gedacht dat de fractie van de heer Depla daarvoor wel zou voelen.

De heer **Depla** (PvdA): Ik weet niet of de heer Van Dijk heeft geluisterd naar wat ik heb gezegd. Ik zeg dat de inspectie de school met onvoldoende leerresultaten opdracht kan geven tot een verbeterplan, in onze woorden een aanwijzing. Als de school zich daaraan niet houdt – dat mag hij, want hij is niet verplicht zich aan het verzoek van de inspectie te houden – dan kan de inspectie naar de minister stappen. Die neemt dan een bekostigingsmaatregel. Ik denk dat wij het daarmee op dezelfde manier sneller geregeld krijgen en dat ons doel, namelijk dat de bekostigingsmaatregel niet wordt genomen, door deze aanpak wordt gerealiseerd. Wij gaan er namelijk van uit dat de school dan echt in beweging zal komen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Om het precies te houden: het gaat mij letterlijk om een aanwijzing die de regering nu kan geven bij wanbeleid. Die kan het bevoegd gezag verzoeken om een vervanger te zoeken. Dat kan de regering nu niet op basis van slechte leerresultaten. Daarvoor hebben mevrouw Dezentjé en ik een amendement ingediend, waarvan ik dacht dat het de heer Depla misschien zou aanspreken.

De heer **Depla** (PvdA): Ik zal niet proberen in herhaling te vallen. Als ik dat doe, moet u meteen optreden. Mijn punt is dat in geval van slechte leerresultaten de inspectie de aanwijzing geeft over wat er moet gebeuren. De heer Van Dijk wil dat wij dan op de school een bestuurder vervangen. Je moet echter een bestuurder vervangen bij slechte leerresultaten als die bestuurder niet de verantwoordelijkheid neemt om de leerresultaten te verbeteren. Daarvoor hebben wij een bekostigingsmaatregel, die als een korte weg gaat werken.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Jan Jacob

van Dijk van de CDA-fractie. Ook voor u geldt: een derde van de spreektijd.

□

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Volgens mij gaat de kern van het debat van gisteren en vandaag over de vraag in hoeverre er voldoende legitimatie is om op basis van de kwaliteit van het onderwijs te mogen ingrijpen. Wanneer de kwaliteit van het onderwijs niet goed zou zijn, in hoeverre bestaat er dan, rekening houdend met alle andere wetgeving die wij al hebben, voldoende basis om te zeggen: ik heb nu wel reden om in te grijpen? Dat is ook de vraag die de heer Van der Vlies heeft gesteld. Dan komen wij dus op de vraag in hoeverre kwaliteitsvereisten op een bepaald moment ook deugdelijkheidsvereisten zijn. Dat is nadrukkelijk door de Onderwijsraad naar voren gebracht. Op het moment dat wij objectief absolute normen kunnen vaststellen, levert dat voldoende grond om uiteindelijk te zeggen dat de kwaliteitseisen gelijkgesteld kunnen worden aan de deugdelijkheidsvereisten. Het gevolg hiervan is dat wij kunnen ingrijpen op het moment dat de kwaliteit achterblijft.

Volgens mij is dat voldoende bediscussieerd. De vraag is in hoeverre wij nu of in de toekomst beschikken over voldoende, absolute en objectieve gronden en normen op grond waarvan wij kunnen zeggen of een school voldoet aan het advies van de Onderwijsraad. Wij komen dan op het punt van de leerstandaarden of de referentieniveaus, waarover wij vanmorgen hebben gesproken.

Ik concludeer dat wij, zodra wij de referentieniveaus hebben, ervan uitgaan dat ze hun plek zullen krijgen in het toetsingskader van de onderwijsinspectie. Wij gaan er daarbij ook van uit dat er op dit moment geen groot verschil bestaat tussen de inhoud van het toezichtkader en dat wat er in de referentieniveaus staat. Mocht blijken dat dit wel zo is, dan hebben wij een serieus probleem. Wij gaan ervan uit dat een en ander dicht op elkaar aansluit en dat wij op dat terrein niet voor vreemde verrassingen komen te staan. Ik verneem graag de reactie van de staatssecretaris.

Omtrent de rol van de inspectie, moet het mij van het hart dat ik de mening van de heer Depla deel. Ik vind het eerlijk gezegd te gek om los te lopen dat hier wordt getwijfeld aan de onafhankelijkheid van de onderwijsinspectie. Alleen al het feit dat van het bezoek dat de onderwijsinspecteur een of tweemaal per week aan het ministerie brengt, wordt afgeleid dat er geen onafhankelijkheid bestaat, vind ik zeer merkwaardig. Ook het OM komt wel eens bij een rechter op bezoek en ongetwijfeld ook wel eens bij het ministerie. Daarvan wordt ook niet gezegd dat er geen onafhankelijkheid bestaat. Ik vind dat een merkwaardige redenering en ik wil dan ook graag een einde maken aan die discussie. Als in dit gremium wordt getwijfeld aan de onafhankelijkheid, kunnen wij ons afvragen hoe wij met enig gezag in de richting van bepaalde scholen kunnen zeggen dat de onderwijsinspectie heeft geconstateerd dat zaken niet in orde zijn en dat wij sancties willen opleggen. De VVD-fractie wil sancties opleggen op het moment dat de kwaliteit achterwege blijft en dan mag de onafhankelijkheid van de onderwijsinspectie niet ter discussie worden gesteld.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dit soort reacties verwacht ik als ik dit punt ter discussie

Jan Jacob van Dijk

stel, omdat iedereen meteen veronderstelt dat dit een motie van wantrouwen jegens de onderwijsinspectie is. Dat is het dus niet. Ik wil alleen meer onafhankelijkheid. Volgens mij zou de heer Van Dijk ook moeten willen dat de onderwijsinspectie toetst of het beleid van de minister iets doet met de kwaliteit van onderwijs. Een onderwijskamer moet zich richten op de toetsing van de onderwijskwaliteiten. Als wij dat voorstaan, moeten wij ook de discussie aangaan over de nieuwe onderwijswetgeving. De onderwijskamer moet de invloed daarvan op het onderwijs toetsen. Dat zou de heer Van Dijk ook moeten willen. Dat is toch niet gek?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Het is heel gek wat mevrouw Dezentjé nu voorstelt. Het is heel gek dat zij voorstelt dat een beleid, dat is voorgesteld door het kabinet en waar de Kamer "ja" tegen heeft gezegd, voor de invoering door de onderwijsinspectie wordt onderzocht om te kijken wat het beleid nu precies betekent voor de kwaliteit, terwijl de onderwijsinspectie is belast met toezicht op de uitvoering van dat beleid. Is het dan niet veel zorgvuldiger dat wij op het moment dat het kabinet een plan op tafel legt, aan de onderwijsinspectie vragen wat de gevolgen van deze maatregelen voor de kwaliteit en het beleid betekenen? Dat is de Koninklijke weg. Wat mevrouw Dezentjé nu doet, is volstrekt dwars door alle verhoudingen heen gaan. Zij denkt dat de onderwijsinspectie dat misschien ook nog zou kunnen doen, maar dat kan zij absoluut niet. Laten wij er alsjeblieft voor zorgen dat de onderwijsinspectie dat ook nooit gaat doen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik kan de heer Van Dijk niet overtuigen. Hij is enigszins behoudend en ik ben toch wat vooruitstrevender. Ik denk dat de onderwijskwaliteit gebaat is bij innovatief denken.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ja, maar dan wil ik u herinneren aan de uitspraak van Paulus "onderzoekt alles, maar behoudt vooral het goede". Wellicht is dit ook verstandig voor u.

Voorzitter. We hebben vanmorgen ten aanzien van de zeer zwakke scholen een uitgebreid debat gevoerd over de vraag in hoeverre rekenen en taal zich voldoende verhouden tot het onderwerp zeer zwakke scholen. Ik kan mij wel vinden in de conclusie, namelijk dat voor het criterium "zeer zwakke scholen" breder wordt getoetst maar dat voor een eventuele sanctie naar dat ene element wordt gekeken, omdat dit het enig objectieerbare is. De staatssecretaris gaat er daarbij van uit dat dit ook een voldoende indicator is voor het totaal van de zeer zwakke school. Wij kunnen in belangrijke mate meegaan in die stelling, temeer omdat je ervoor moet waken geen andere terreinen waarvoor je geen objectieerbare standaarden hebt, bij dit soort afwegingen te betrekken. Dan krijg je direct discussies over identiteit en over de vraag in hoeverre het wel of niet objectieerbaar is. Om die reden kunnen wij die redenering in belangrijke mate volgen, maar dan wel met de aantekening dat wij hopen dat kwalitatief goed onderwijs breder is dan alleen maar rekenen en taal. Dat heeft de staatssecretaris vanmorgen echter ook helder naar voren gebracht.

Ik ben er verheugd over dat de staatssecretaris positief heeft gereageerd op het amendement-Depla c.s. over het voordrachtsrecht voor de medezeggenschapsraden voor

de raden van toezicht, net zozeer als zij positief heeft gereageerd op het amendement dat ik samen met de heren Anker en Depla heb ingediend over de rol van de onderwijsinspectie bij de aanwijzing en bij de bekostigings sanctie.

De staatssecretaris heeft beloofd in tweede termijn terug te zullen komen op mijn vraag over de werkgeversrol. Volgens mij was de vraag helder: wie is nu precies de werkgever? Ik hoop dat ik daar straks nog een sluitend antwoord op zal krijgen.

Wat ons betreft, zijn veel vragen die wij in eerste termijn hebben gesteld positief beantwoord. Wij hopen dat deze wet echt een ultimum remedium is, dat wil zeggen dat zij niet gebruikt hoeft te worden. Als dat echter wel moet, hebben wij een helder instrument waarmee de politieke willekeur van ons kan worden geworpen. Met deze wetgeving in de hand kan dat verwijt ons niet gemaakt worden. Wij zijn van mening dat wij hiermee een historische stap kunnen zetten.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik wil graag de staatssecretarissen dank zeggen voor hun beantwoording. Het zal zijn opgevallen dat de SGP-fractie kritisch het debat is ingegaan. Dat is nog niet over. Ik zal dat uitleggen, maar eerst wil ik helder gesteld hebben dat zeer zwakke scholen tot actie nopen. Dat is helder. De overheid is ook in de optiek van de SGP-fractie gerechtigd tot die actie, maar heeft daarbij artikel 23 van de Grondwet te respecteren. Dat is overigens ook door beide staatssecretarissen vanmorgen onderlijnd. Het gaat om het autonoom bevoegd gezag in het bijzonder onderwijs. In het openbaar onderwijs ligt dat wat anders, maar ook daar is prudentie vereist. Het luistert nog nauw hoe tot actie gekomen wordt, op welke gronden en met welke instrumenten.

In de tweede plaats wil ik vooraf een opmerking maken over de vraag wanneer een school eigenlijk zeer zwak is. Dan moet het om meer gaan dan een enkele waarneming. Dan moet het eigenlijk gaan om het totale schoolconcept, nog los van factoren als bevoegdheden, overmachtsituaties, lesuitval en omgevingsfactoren waardoor onderwijsachterstanden kunnen ontstaan. Door de discussie die wij tot nu toe hebben gevoerd loopt de draad dat je er met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid van kunt uitgaan dat de rest ook niet in orde is als taal en rekenen niet op orde zijn. Daar heb ik over nagedacht. Ik wil daar een eind in meegaan, maar het omgekeerde is niet vanzelfsprekend. Daarom is het zo belangrijk dat de inspectie een cruciale rol heeft en houdt en die ook toebedeeld krijgt in het totale proces bij de beantwoording van de vraag hoe tot actie te komen. Daarom vind ik amendement 14 van de coalitie, waarin zij het accent legt op het inspectierapport als basis tot die actie, een verrijking, ja een verbetering, van het wetsvoorstel.

De inspectie zal zorgvuldig en objectief haar werk moeten doen. Echter, heeft zij de instrumenten om de stand van het onderwijs te meten? Dan stuiten wij op de constatering dat de leerstandaarden, de methodieken om de leerresultaten te meten, er niet in alle opzichten zijn dan wel niet rijp zijn. In de referentieniveaus zit dus nog beweging. Dat wordt in de stukken erkend en dat leidt tot verbeteren en nog eens verbeteren, maar in absolute termen zijn ze er niet en zijn ze zelfs onmogelijk. Dat

Van der Vlies

wordt ook erkend. Dat vind ik een fors punt van bezwaar tegen de al bestaande methodiek, een punt dat extra gewicht krijgt als deze methodiek de basis wordt voor bekostigingsmaatregelen.

Het tweede bezwaar dat ik heb en houd, geldt de aanwijzingsbevoegdheid. Dat is een principieel punt. Natuurlijk moet wanbeleid worden aangepakt. Als tot actie wordt gekomen, mag er geen sprake van willekeur zijn. Dat is helder en staat wat mij betreft niet ter discussie. De aanwijzingsbevoegdheid betekent een inbreuk van behoorlijk gewicht op de manier waarop het tot nu toe is geregeld. Daarom noemde de staatssecretaris het ook een principieel punt. Ik deel dat met haar. Wel bevindt het openbaar onderwijs zich in de overheids-sfeer, waardoor je er makkelijker bij kunt komen. Het bijzonder onderwijs heeft een eigen gezag en een eigen rechtsvorm. Bij een dergelijke constatering is de koninklijke weg, een weg waaraan wij geen van allen iets moeten willen veranderen, de gang naar het burgerlijk recht, de civiele procedure. Die weg staat open en is een keer, met succes, gebruikt. Ik zou deze weg echt dringend in overweging willen geven als alternatief voor datgene wat nu in het wetsvoorstel staat en wat een inbreuk betekent op de onderwijsvrijheid, want wij zeggen allemaal over de onderwijsvrijheid te hoeden. Daar wil ik de regering dan wel aan houden. Als er een reëel alternatief is, dan volstaat niets minder dan een principiële verantwoording te geven hoe dat ontoreikend is en waarom het per se anders moet.

Een derde bezwaar betreft het onderwerp kleine scholen, de functionele scheiding tussen bestuur en toezicht. De scholen kunnen daar zelf de vorm voor kiezen. Dat geeft ruimte. Ik zeg ook niet dat hieruit meteen ongelukken moeten voortkomen, maar ik heb dit eens geprojecteerd op de dorpschool, die eenpitter, waar de ouders, de leerlingen, het personeel en de schoolbestuurders elkaar kennen en elkaar bij wijze van spreken dagelijks tegenkomen. Ook bij zo'n school moeten bestuur en toezicht van elkaar losgeknipt worden. Dat ligt bij grotere clusters veel meer voor de hand en is dan veel beter te beargumenteren dan wanneer het gaat om kleinere eenheden, waar vaak ook een gangbare verenigingsstructuur onder ligt. De leden komen zo'n een, twee of drie keer per jaar bijeen en kunnen het bestuur en de directeur eventueel ter verantwoording roepen. Dat gebeurt ook. Maar nee, volgens het wetsvoorstel moet er nog een raad van toezicht komen en kunnen de leden van de vereniging ook een ledenraad instellen. Dan hebben wij ook nog de medezeggenschapsraad, waar een bindende voordracht voor komt. Ik vind dat allemaal wel heel veel van het goede. Ik zeg niet dat het niet goed is, maar het is nogal veel van het goede en het betere kan daarvan de vijand worden. Zou het dus niet te overwegen zijn om een knip te maken op de schaal van de schooleenheden of zoiets? Wij kunnen daar vast wel wat op bedenken.

Op één amendement wil ik nog ingaan, dat van mevrouw Dezentjé inzake de bevordering van de integratie van minderheden als bekostigingsvoorwaarde. Ik vind dat dit amendement terecht is ontraden, zeker in deze fase van de discussie. Mij zou het er meer om gaan om de zaak toe te spitsen op de evidente disloyaliteit ten opzichte van onze rechtsorde. De SGP- en VVD-fractie hebben daarover volgens mij al eens samen een motie ingediend bij enig debat. Nogmaals, ik wil het debat van vorige week niet overdoen, maar we stuiten op evidente

conflicten met onze rechtsorde. Ik kan mij daar het een en ander bij voorstellen. Zulks leidt dan niet per se tot bemoeienis met de inhoud, maar bij een gewone bekostigingsvoorwaarde kan dit zomaar gebeuren en daartegen wil ik waken op grond van de discipline van artikel 23 van de Grondwet.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Je kunt het ook omkeren: het amendement, de toevoeging van die vijf woorden "bevordert de integratie van minderheden", is natuurlijk bedoeld om de integratie niet te belemmeren, wat gebeurt als scholen tegen de rechtsorde ingaan. De regel is dus zo bedoeld als de heer Van der Vlies omschrijft.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Zo had ik het niet gelezen, ik zal dat natuurlijk nog een keer doen. Maar in dat geval kunt u het volgens mij anders formuleren en meer toespitsen op uw eigenlijke bedoeling; laat ik het maar zo zeggen.

Mijn fractie moet nog een zorgvuldige afweging maken om te bepalen wat zij met dit wetsvoorstel gaat doen. Ik onderken de bedoelingen, ik zie ook wel dat er problemen kunnen zijn en dat we daarop adequaat moeten kunnen reageren. Ik zie dat dus allemaal, maar wil wel de wacht betrekken bij de inbreuk op ons fundamentele recht van vrijheid van onderwijs. Oké, het is een ultimum remedium en laten we hopen dat we dit nooit hoeven te gebruiken. De percentages heb ik gegeven: de waarschijnlijkheid is minder dan 1%. Maar inderdaad maak je wel eens wetten voor juist die ene situatie.

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik stel vast dat deze wet twee gezichten heeft. Aan de ene kant een mooi gezicht: scholen kunnen sneller worden aangepakt als zij slechte kwaliteit bieden. De staatssecretaris heeft nog toegezegd dat zij ons gaat meedelen wat haar doelstelling precies is met betrekking tot die 50%-afname van zeer zwakke scholen. Welk getal zit daaraan vast? En uiteraard is de te verwachten vervolgvraag: welke conclusies verbindt zij aan het niet halen van die doelstelling? Graag een reactie op deze vragen.

Nu de aanwijzing met betrekking tot de leerresultaten. Het is goed dat er een aanwijzing komt als het bestuur wanbeleid voert, maar er komt dus geen aanwijzing als de school slechte kwaliteit biedt. Dat vind ik nu juist een mooie stap vóór die definitieve stap van het stopzetten van de bekostiging, dus graag hoor ik een reactie op het amendement dat ik samen met mevrouw Dezentjé heb ingediend. Tot zover het mooie gezicht van het wetsvoorstel. Het minder mooie gezicht van het wetsvoorstel is de nadruk op governance en goed bestuur. Zelfregulering is het toverwoord, zie de sectorcodes en het interne toezicht. Ik heb hierover met name met de staatssecretaris van voortgezet onderwijs gedebatteerd. Zij zegt tegen mij: Mijnheer Van Dijk, de samenleving is niet 100% maakbaar; laat toch wat over aan het veld. Ik weet dat dit haar visie is, maar ik ben toch bang dat het een verouderd concept is. Het is een beetje jaren negentig.

Kijk toch naar de inzichten die wij de afgelopen jaren hebben opgedaan. Kijk naar de economische crisis en de problemen in de publieke sector, bij wooncorporaties, de gezondheidszorg en het onderwijs. Er is niet voor niets

Jasper van Dijk

ergernis over de machtige schoolbesturen en de raden van toezicht. Daarop is te weinig controle. Uiteraard is niet alles maakbaar, maar dat neemt niet weg dat dit wetsvoorstel ook een stap in de richting van meer maakbaarheid in het onderwijs is. Het is een goede stap, want wij kunnen scholen daardoor sneller aanpakken. Hier vinden de staatssecretarissen mij aan hun zijde, maar de keerzijde is dat het kabinet zich nog steeds op de goedbestuurfilosofie baseert. Ik zeg: luister naar de tijdgeest.

Ik citeer de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling: "... dat het intern toezicht beperkingen kent die niet verholpen kunnen worden door verdere professionalisering. De raden kennen een spanningsvolle relatie tot hun stakeholders en er is geen toezicht op het toezicht." Ik roep daarom namens de SP op om te zorgen voor heldere regelgeving. Dat is overigens waar mijn collega mevrouw Smits vorige week ook al commentaar op had.

De heer **Depla** (PvdA): Ik beluister bij u dezelfde misvatting: de samenleving is wel maakbaar, maar niet door Den Haag alleen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Toe maar!

De heer **Depla** (PvdA): Volgens mij is alles wat wij hier doen gemaakt, maar niet alleen door u.

U zegt dat er helemaal geen toezicht op het toezicht is. Dat kunt u niet hard maken. Het gaat om de vraag waar de grens ligt en wat je eraan wilt toevoegen. Dit wetsvoorstel bevat allerlei instrumenten om een aanwijzing te geven aan bestuurders en om een bekostigingsmaatregel op te leggen. Hoe kunt u dan hard maken dat dit wetsvoorstel de geest uitademt: bestuurders, u bent verantwoordelijk en de overheid kijkt de andere kant op als de kwaliteit in het geding is?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mijn punt is dat het in belangrijke mate achteraf gebeurt. Dat is de reden dat ik de staatssecretaris heb gevraagd naar de constructie met een raad van toezicht en een raad van bestuur. De staatssecretaris kan uiteindelijk een bekostigings sanctie opleggen, maar dan moet de inspectie wel hebben vastgesteld dat het jaarverslag niet deugt et cetera. Het zijn allemaal zaken die je achteraf vaststelt. Waarom zouden wij vandaag niet gewoon vaststellen dat wij verantwoordelijk zijn voor het onderwijs, zie artikel 23, eerste lid? En waarom zouden wij zo moeilijk doen met sectorcodes, intern toezicht en zelfregulering? Volgens mij moeten wij hier de kaders stellen. Om u niet helemaal onbevredigd te laten: ik erken dat de overheid vanaf nu in sommige gevallen sneller kan ingrijpen. Dat is het mooie gezicht van dit wetsvoorstel. Minder mooi vind ik het dat het kabinet vasthoudt aan de goedbestuurfilosofie, waarbij sancties pas achteraf aan de orde zijn.

De heer **Depla** (PvdA): Als ik uw redenering door zou trekken, zou dat tot bizarre uitkomsten leiden. U zegt namelijk: achteraf moet je nooit controleren, want je moet er vooraf al op zitten. Eigenlijk wilt u ook af van de raden van toezicht, want dat zijn allemaal tussenschakels. Moet het parlement in uw ogen soms ook stoppen met het achteraf controleren van het kabinet en geheel in de tijdgeest elk kabinetsbesluit controleren, voordat het geëffectueerd wordt? Is dat inderdaad de manier waarop

u naar het hoger onderwijs kijkt of heb ik u verkeerd begrepen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De SP verschilt hier fundamenteel van mening met neoliberale partijen. Dit soort partijen, overigens net als de kabinetten in de jaren negentig, werken vanuit de filosofie dat wij toe moeten naar controle achteraf in plaats van regels vooraf. Die discussie speelt nu weer. Dit kabinet zet in de lijn van deze goedbestuurfilosofie namelijk in op controle achteraf. Als de raad van toezicht en de raad van bestuur zaken verkeerd hebben gedaan, dan zien wij dat wel terug in het jaarverslag en dan horen wij dat wel van de inspectie, zo is de redenering. Wij zijn dan wel twee jaar verder, voordat wij misschien een sanctie gaan opleggen. Ik zeg: de samenleving verlangt heldere regels voor de publieke sector en zeker voor het onderwijs.

De heer **Depla** (PvdA): Daarover zijn wij het met elkaar eens. Daarom hebben wij vooraf ook allerlei normen vastgesteld, zie de urennorm en de leeropbrengsten. U noemt echter iedereen liberaal die vindt dat je vooraf heldere kaders moet opstellen, maar tegelijkertijd mensen de ruimte moet geven om die kaders in te vullen. U vindt dat allemaal maar liberaal, want eigenlijk vindt u dat de overheid elke stap moet begeleiden en zelfs vooraf moet bepalen hoe die stap gezet gaat worden. Als dat uw opvatting is, snap ik waarom wij het met elkaar oneens zijn. Het is en blijft echter een beetje flauw om iedereen die het niet met u eens is als een liberaal neer te zetten.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U kunt het wel in het belachelijke trekken, maar we zijn zeker in het afgelopen jaar tot het inzicht gekomen dat regels in de financiële, maar ook in de publieke sector te veel zijn losgelaten. Dat proberen we nu op orde te krijgen en dit wetsvoorstel is daar voor een deel een gevolgtrekking van. Het mooie deel van dit wetsvoorstel is dat slechte scholen sneller aangepakt kunnen worden. We steunen dat. Er komt echter heel veel vrijheid voor de raad van toezicht en voor de raad van bestuur, waarover u volgens mij ook heel kritisch bent, maar waar niets wezenlijks aan wordt gedaan.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): U verwijt het kabinet een archaïsche visie uit de jaren negentig te hebben, maar uw visie is nog net iets archaischer, namelijk uit de jaren zestig en zeventig.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat was een mooie tijd, hoor.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): U heeft het beeld dat alles nog vanuit Den Haag geregeld kan worden. Daarover gaat ook mijn vraag aan u. Streeft u ernaar dat er nog maar één raad van toezicht komt, namelijk het departement, dat alle scholen precies controleert op wat er gebeurt? Dat is de enige filosofie die u aanhangt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dit is weer duidelijk een CDA-interruptie. Die partij bestaat ook niet voor niets al 100 jaar. U redeneert vanuit de visie van soevereiniteit in eigen kring. Ik beticht u ervan dat dat een verouderde visie is; goed bestuur, horizontale verantwoording, vrijheid en zelfregulering. Ik zie in de samenleving de

Jasper van Dijk

tendens dat men dat doorgeslagen vindt, in de financiële, maar ook in de publieke sector. Er moeten bijvoorbeeld heldere regels komen voor salarissen, maar ook voor de bevoegdheid van leraren. Het zit mij tegen dat dat nu in grote mate aan schoolbesturen zelf is. U niet, dus daarin verschillen we van mening.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Als ik op een camping sta en het regent de hele dag, dan probeer ik de kinderen ook wel eens moed in te praten door te zeggen dat ik zonneshijm zie. Dat hoeft dan nog niet de realiteit te zijn. Uw beeld van de samenleving hoeft ook nog niet de realiteit te zijn. U geeft eigenlijk geen antwoord op mijn vraag. U durft de vraag niet te beantwoorden of u nog maar één raad van toezicht wilt hebben. Zegt u nu gewoon onomwonden dat u de totale vrijheid weg wilt hebben, dat u niet meer wilt dat het nog dicht bij de mensen staat en dat er maar één plek is van waaruit het nog goed gebeurt: het departement.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ten eerste raad ik u af om op een camping te gaan staan als het regent.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dat bepaal ik zelf nog wel.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Kijk eens aan. Voortschrijdend inzicht. Ten tweede is het antwoord op uw vraag: ja, de overheid is verantwoordelijk voor het onderwijs.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Mevrouw de voorzitter. Ik zal niet met collega Jasper van Dijk in discussie treden over de vraag of er niet het een en ander is doorgeslagen. Ook ik heb voldoende punten waarvan ik vind dat wij de weg terug best in mogen slaan. De oplossing die de heer Jasper van Dijk echter suggereert, van meer regelen aan de voorkant, leidt volgens mij tot de noodzaak om dat te blijven controleren aan de achterkant. Hoe meer er aan de voorkant wordt geregeld, hoe meer er aan de achterkant moet worden gecontroleerd, maar dat hoor ik de heer Van Dijk ontkennen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja. Natuurlijk moet er ook altijd achteraf gecontroleerd worden, maar ik betwist de stelling dat als dingen duidelijk aan de voorkant worden geregeld, dat automatisch tot meer werk aan de achterkant leidt. Ik neem het voorbeeld van de salarissen. Schoolbesturen en raden van toezicht hebben nu heel veel vrijheid om zelf beslissingen te nemen, bijvoorbeeld over de hoogte van de salarissen en de bonussen. Die zijn er zelfs in het onderwijs; ik vind dat onaanvaardbaar. Als een en ander helder aan de voordeur wordt geregeld, dan wordt daarmee heel veel controlewerk ontlast. De regering zit echter nog steeds op de lijn van zelfbestuur en zelfregulering. Daardoor blijft er ergernis bestaan over de salarissen bij de topbestuurders.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voor de salarissen zou dat verhaal dan inderdaad nog opgaan, maar dat is gewoon een kwestie van: zo willen wij het hebben en zo doe je het ...

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Maar dat gebeurt nu niet!

De heer **Van der Vlies** (SGP): ... en wee je gebeente als

je het niet zo doet. Dat is helder. Maar nu de leerinhoud en de leerstofoverdracht. Dat is een tikkie moeilijker.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja. U hebt ook inderdaad al in een aantal interrupties gezegd dat het bij taal en rekenen misschien nog wel te doen is, maar hoe zit het met de integratie? Dat is een terechte vraag, want dat wordt al wat complexer. Ik ben wel van mening dat wij als overheid heldere regels moeten stellen, ook op dat punt. Ik ben het zeer eens met partijen die zeggen: een school die doelbewust de integratie belemmert en de leerlingen isoleert van de samenleving vanwege een levensbeschouwing of een religie, daar ben ik op tegen. Ook dat mag je aan de voordeur regelen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): De noodzaak om te interrumperen heb ik ervaren vanuit uw vaststelling dat alles – en dat zou de zwakte zijn van het tweede gezicht van dit wetsvoorstel – achteraf wordt gecontroleerd. Ik denk dat dit een te boude uitdrukking was.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja, mijnheer Van der Vlies, maar ik heb heel duidelijk gezegd: er zit een mooie kant aan deze wet, namelijk de mogelijkheid om in te grijpen. Die steun ik, maar die gaat samen met de goedbestuursfilosofie en dat maakt het ook lastig – dat zeg ik u eerlijk – voor mijn partij. We moeten een afweging gaan maken. Deze wet heeft twee kanten, aan de ene kant meer vrijheid en aan de andere kant meer kans om in te grijpen.

Voorzitter. Ik ga afronden. Rond de salarissen zegt de staatssecretaris: dat moeten vakbonden en werkgevers maar met elkaar regelen. Kijk, daar ben ik dus niet van. Dat moeten wij helder regelen, hier aan de voordeur, vind ik. Een minimale conditie die ik zou willen stellen is dat iedereen die in het onderwijs werkt, een fatsoenlijke arbeidsovereenkomst heeft – dat geldt dus ook voor schoolbestuurders – en dat men daar niet aan ontkomt via een schimmige constructie die men voor zichzelf bedisselt met de raad van toezicht. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat het zeer onwenselijk is als onderwijsbestuurders zich via beloningsconstructies onttrekken aan de arbeidsovereenkomst;

verzoekt de regering, een voorstel te doen waardoor iedere onderwijsbestuurder op basis van een arbeidsovereenkomst of een akte van aanstelling wordt benoemd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 21 (31828).

De heer **Depla** (PvdA): Ik heb een vraag naar aanleiding

Jasper van Dijk

van de motie. U stelt dat dit kabinet niets doet aan het begrenzen van de beloning in het onderwijs. Dit wetsvoorstel leidt tot meer vrijheid. Als u moet aangeven op welke punten bestuurders meer vrijheid krijgen, is de beloning aan banden leggen het belangrijkste voorbeeld van waarop u zou willen ingrijpen. Volgens mij is de regering in een motie met Kamerbrede steun opgeroepen om de salarissen in het onderwijs aan banden te leggen. Het kabinet heeft meerdere malen toegezegd, dat te doen en er komt binnenkort wetgeving. Kunt u dan nu nog een voorbeeld geven van wat u nog meer in dit wetsvoorstel geregeld wilt hebben wat nog niet geregeld is en wat u niet aan de code wilt overlaten, maar precies hier vanuit Den Haag wilt voorschrijven?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik neem volledig afstand van de conclusies die de heer Depla trekt. Ik heb helemaal niet de conclusie getrokken dat dit het belangrijkste punt zou zijn. Het is een essentieel punt. De beloningen, de salarissen van bestuurders en toezichthouders in het onderwijs leiden tot ergernis als zij heel hoog zijn, als er onduidelijkheid over is en als ze niet in een redelijke verhouding staan tot het salaris van het overige onderwijspersoneel. Het is waar: er komt een wet op de topinkomens, de Balkenendenorm. Daar wachten wij nog op, maar goed, dat is 180.000 en minister Plasterk heeft terecht al gezegd dat die norm geen reden is voor alle bestuurders om te zeggen: nu mag iedereen 180.000 verdienen. Er moet sprake zijn van een redelijke verhouding en je ziet in het onderwijs, in de publieke sector, dat bestuurders de neiging hebben om zich met allerlei constructies te onttrekken aan een cao of aan een fatsoenlijke arbeidsovereenkomst. Ik zou willen dat de regering daar meer regie in neemt.

De heer **Depla** (PvdA): Dan kan ik alleen maar concluderen dat u dus geen antwoord geeft op mijn vraag wat u naast de beloning nog meer in dit wetsvoorstel had willen regelen en waarin u vindt dat dit wetsvoorstel leidt tot meer vrijheid van bestuurders. U kunt geen enkel voorbeeld noemen waar dit wetsvoorstel aan bestuurders meer vrijheid geeft dan ze nu hebben. U hebt ook nog geen enkel voorbeeld gegeven van wat u, naast de beloning, in dit wetsvoorstel zou willen regelen vanuit Den Haag. U hebt daar een heel mooie ideologische riedel over, maar uiteindelijk blijkt die leeg te zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Dat is totale onzin. Ik vind dat de overheid – die discussie hadden wij net ook al – de randvoorwaarden moet regelen in het onderwijs. Het gaat dan inderdaad over salarissen, alsook over de bevoegdheid van leraren en de kwaliteit. Dat zijn dingen die nu ook in sectorcodes en in zelfregulering gezet worden. En daar ben ik op tegen.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Er komt geen schoolpolitie. Ik wilde dit later in mijn bijdrage zeggen, maar gezien de vorige spreker dacht ik om dit in het begin van mijn tweede termijn op te merken. Wij weten dat ten minste zeker.

Met dit wetsvoorstel komen wij te spreken over de werkingssfeer van artikel 23. Dit geldt zeker met het oog op het debat dat wij verleden week gevoerd hebben over de islamitische basisschool. Dat maakte mij wat ongerust

over het precieze verloop van deze wetsbehandeling. Ik kan in een week wel een verandering van toon waarnemen, niet dat iedereen collectief is gaan draaien, maar op het moment dat wij echt met wettelijke bevoegdheden aan de gang gaan, is er ook in deze Kamer het besef, dat wij als overheid ons terughoudend moeten opstellen, als het om het onderwijs gaat. Ik vond het heel belangrijk dat dit de geest van dit debat zou zijn, dus dat wij deze wet zouden vaststellen op basis van een debat waarbij bekend is dat de overheid weliswaar een verantwoordelijkheid heeft, maar dat zij die terughoudend moet gaan toepassen. Daar ben ik dus blij mee.

Wat ons betreft, zal deze wet niet strijdig zijn met artikel 23. Deze wet gaat ook niet ten koste van enige richting in het onderwijs. Dit heeft staatssecretaris Dijkma nog eens onderstreept in antwoord op een interruptie van mij. Deze wet gaat wél de overheid faciliteren om daar waar het echt noodzakelijk is, haar verantwoordelijkheid te nemen. Voor ongeveer de twintigste keer in dit debat zeg ik: het is het uiterste middel, het ultimum remedium. Dat is een goede zaak.

Er zijn nog twee kwesties blijven liggen in dit debat tot nu toe. Allereerst zijn dat de spanningen die uiteindelijk hebben geleid tot een amendement van de heer Dibi, dat gaat over de kwaliteitsvereisten. Die willen wij beperken tot rekenen en taal; wij willen dit dus niet breder trekken. Een aantal sprekers vreest evenwel strategisch gedrag. Het kan namelijk niet de bedoeling zijn dat een school heel snel probeert om deze twee gebieden te corrigeren en de rest veronachtzaamt.

Hoe dat in de praktijk gaat werken, moeten wij nog zien. Daarom begrijp ik dat de heer Dibi wil dat dit geëvalueerd wordt. Ik weet echter niet precies wat het meest handige is. Een aparte evaluatie voor twee deelartikelen van een wet, terwijl er nog een evaluatie loopt voor een ander deel van de wet, zou ik proberen, op de een of andere manier op elkaar af te stemmen, opdat wij een soort algehele evaluatie krijgen met dit onderwerp als element daarin. Ik sta er in ieder geval positief tegenover dat wij op dit punt de vinger aan de pols houden. Het kan namelijk niet de bedoeling zijn dat scholen strategisch gaan handelen.

Dan is er nog het amendement over de rol van de inspectie. Ik ben erg blij met de positieve reactie van het kabinet op het amendement van de heren Van Dijk, Depla en ondergetekende. Ik denk dat het goed is dat wij de inspectie op zo'n manier waarderen in het wetsvoorstel dat daarover geen onduidelijkheid bestaat. Het kan dus niet zo zijn dat er zich iets voordoet in de media, de Kamer er schande van spreekt, de minister dan wel staatssecretaris zich genoodzaakt voelt om iets te doen en dat dan de inspectie er nog maar eens bij wordt gehaald. De signalen moeten via de inspectie komen; dat is het onafhankelijke orgaan die een fatsoenlijke analyse van een school garandeert.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik denk dat wij een belangrijk en misschien wel historisch debat bijna achter de rug hebben. Er zijn daarin namelijk belangrijke stappen gezet. Ik ben weliswaar niet op alle punten tevreden gesteld, helaas, maar voor mij staat voorop dat dit een goede stap is in een richting waarin echt maatregelen genomen kunnen worden om kinderen die slecht of zeer slecht onderwijs

Dezentjé Hamming-Bluemink

hebben, voor nog meer ellende te behoeden. Dat is ontzettend belangrijk, want op dit moment volgen al tienduizenden leerlingen zwak tot zeer zwak onderwijs en wat mij betreft is iedere leerling er een te veel. Ik heb gemerkt dat de staatssecretarissen dat ook vinden. Om die reden vind ik het een beetje jammer dat het ambitieniveau om dat aantal scholen met 50% te halveren, op dat percentage is gesteld. Een ambitie is een ambitie en als je die niet haalt, is dat vers twee. Ik vind het zonde het ambitieniveau te stellen op 50% en daarmee te accepteren dat het onderwijs op 50% van de scholen zwak of zeer zwak blijft. Daarom roep ik ertoe op om daar direct 100% van te maken. Als je dat niet haalt, dan spreken we elkaar ongetwijfeld nog wel, maar dat zou ik een frissere ambitie vinden.

Verder is het ontzettend belangrijk dat Nederland zo snel mogelijk in de top vijf van kenniseconomieën komt. Een kenniseconomie is wat mij betreft ook een goed opgeleide beroepsbevolking. Die hebben we nodig, niet alleen omdat dat de samenleving als geheel helpt, maar ook omdat het recht doet aan alle talenten in Nederland. Dat is ontzettend belangrijk, zeker nu op alle bekende lijstjes in Europa te zien valt dat de groei­kracht, de concurrentiekracht, van Nederland is afgenomen. Dat is reden temeer om extra in te zetten op goed onderwijs.

Op één punt wil ik toch nog even het debat aangaan met de staatssecretarissen. Mijn fractie vindt het ontzettend belangrijk om in de onderwijswet op te nemen dat onderwijs ook de integratie van minderheden bevordert. In de eerste termijn heb ik al aangegeven dat wij het indoctrineren van kinderen met antiwesterse opvattingen, die haaks staan op onze rechtsorde, niet kunnen accepteren. Het is noodzakelijk dat wij dit expliciet in de wet melden, zodat er niet kan worden verwezen naar de Wet burgerschap en integratie. Laten wij dat in deze onderwijswet regelen. Mijn fractie tilt daar heel erg zwaar aan, omdat het een heel belangrijk onderwerp is. Ik pleit dus nogmaals voor deze toevoeging in de wet met de vijf woorden die ik heb voorgesteld in mijn amendement, namelijk het bevorderen van integratie van minderheden. Volgens mij kan de staatssecretaris daar niet tegen zijn. Sterker nog, die moeten haar toch helpen bij haar beleid. Daarom was ik verbaasd over het oordeel van de staatssecretaris over het amendement, namelijk ontraden. Als het hierbij gaat om een ondersteuning van het beleid van de staatssecretaris – ik neem aan dat zij dat niet ontkent – dan kan ik mij voorstellen dat zij het oordeel over het amendement aan de Kamer overlaat, of het amendement overneemt, wat nog beter is. Het lijkt mij dat je zo iets echt moet omarmen. Het gaat niet aan dat onderwijs integratie belemmert, zeker niet als dat onderwijs door belastinggeld wordt bekostigd.

Daar laat ik het bij. Ik verzoek de staatssecretaris ten slotte haar oordeel over het amendement te heroverwegen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Kan mevrouw Dezentjé uitleggen wat precies de consequentie is van deze vijf woorden? Wat zou er niet meer kunnen gebeuren wat nu nog wel gebeurt volgens haar?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): In de wet is opgenomen dat burgerschap en sociale integratie onderdeel uitmaken van de bekostigingsvoorwaarden. Ik wil dit echter geëxpliciteerd hebben. Dat heeft de

staatssecretaris in eerste termijn gezegd, heb ik gelezen in de Handelingen. Als dat het geval is, dan is dat mooi, maar als dat niet zo is, dan versterkt dat de noodzaak om dit expliciet in de wet op te nemen. Het is namelijk ontzettend belangrijk dat onderwijs integratie nooit mag belemmeren. Het is dus de moeite waard om die vijf woorden in de wet op te nemen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Vanwege de maatregelen vorige week in de richting van As Siddieq heeft de regering nu al voldoende grond om dat te doen. Wat is dan de toegevoegde waarde van deze vijf woorden? Een en ander heeft overigens niets met deze wet te maken. Ik heb geluisterd naar de staatssecretarissen. Daar hebben zij deze wet niet voor nodig. Het is al mogelijk in de huidige wetgeving op basis van sociale integratie en burgerschap. Dan kan men al een en ander doen. Wat voegt uw voorstel dan nog toe?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dat het expliciet in de wet staat, dat iedereen dus precies weet dat hij zich daaraan te houden heeft en dat iedere vorm die integratie belemmert, krachtig wordt aangepakt. Het is letterlijk in de wettekst opgenomen. Dat is mijn zwaarwegende punt. Het is dus niet zo dat je het kunt vinden onder sociale integratie of in een andere wet. Ik hecht eraan om deze vijf woorden hierin op te nemen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Als wij in de wet omtrent de snelheid op wegen 50 km per uur hebben opgenomen, gaan wij niet in een wet waarin toevallig wordt gesproken over zwaar verkeer, ook nog eens een keer deze 50 km per uur opnemen. Het is al in wetgeving opgenomen, dus wat voegt het nog toe? Ik snap de toegevoegde waarde niet van het expliciet noemen in deze wet. Ik snap niet dat u dit er nog een keer in wil hebben als er al voldoende maatregelen getroffen kunnen worden om uw doelstelling te bereiken.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het is jammer dat ik u daar blijkbaar niet van kan overtuigen. Mijn fractie hecht er wel aan om deze expliciete waarde in onze samenleving in de wet op te nemen. Men kan ook zeggen dat onderwijs per definitie integratie bevordert; dat zou je eigenlijk verwachten. Echter, de praktijk is weerbarstiger; vandaar dat ik zeg: laat dit punt in deze onderwijswet opgenomen worden. Het is immers een belangrijk punt. Onderwijs bevordert integratie van minderheden.

De heer **Van der Vlies** (SGP): "Bevorderen" is op zichzelf een helder begrip, maar iemand die naar eer en geweten beweert iets te bevorderen, heeft al gauw gelijk. Men kan er bovendien van denken: het schiet niet echt op. Dat is mijn probleem met het begrip. Mevrouw Dezentjé zegt: niet belemmeren. In haar vertaling in tweede termijn heeft ze het immers over "niet belemmeren". Bevorderen en niet belemmeren horen wel bij elkaar, dat snap ik, maar ze zijn niet hetzelfde – mevrouw Dezentjé begrijpt dat ook wel – ook niet in de meetbaarheid. Ik heb mevrouw Dezentjé in mijn termijn nog geconfronteerd met een andere mogelijkheid waar wij het als fracties ooit in een ander debat over eens waren, namelijk de loyaliteit ten opzichte van onze rechtsorde.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het

Dezentjé Hamming-Bluemink

verschil tussen niet belemmeren en bevorderen is mij heel erg duidelijk. Ik heb gekozen voor de term "bevorderen", omdat ik dat een positievere uitstraling vind hebben in een wet volgens welke wij goed onderwijs moeten geven. De nuance van "niet belemmeren" vind ik niet juist. De basisset van normen en waarden moet goed overeind blijven. Disloyaliteit aan onze rechtsorde is volgens mij goed meetbaar. Met het oog op integratie op scholen als As Siddieq, waar eigenlijk homohaar wordt gepredikt en waar al onze Nederlandse basisnormen worden geschonden, mogen deze vijf woorden mijns inziens wel in de wet worden opgenomen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik steun het amendement, ik vind het goed. De vraag is hoever de reikwijdte is. Geldt dit dan ook voor orthodox-christelijke scholen die een homoleraar op non-actief stellen?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dit geldt dan natuurlijk voor alle scholen. Dat verhaal is simpel, ik maak hierin geen onderscheid. Onze rechtsorde is onze rechtsorde.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Het antwoord is dus: ja, het geldt voor alle scholen die in strijd handelen met de rechtsorde, dus ook voor scholen die een toelatingsbeleid hanteren waardoor ze bepaalde leerlingen kunnen weigeren of een homoleraar op non-actief stellen?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij kunnen dat overigens op een andere manier regelen. De VVD is voor een acceptatieplicht.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik worstel een beetje met het amendement. Mevrouw Dezentjé, u verwees zelf al naar de jarenlange slechte ervaring met de As Siddieqschool. Uw voormalige fractieleden Wilders en Hirsi Ali hebben destijds aan de bel getrokken. U hebt zelf nooit het initiatief genomen. Vervolgens heeft de fractie van de Partij van de Arbeid een wetsvoorstel ingediend over sociale integratie en burgerschap waardoor de As Siddieqschool vorige week kon worden aangepakt. U bent dus een beetje laat, het kan al. Wij hebben geen wettelijke belemmeringen om scholen aan te pakken die op sociale integratie en burgerschap niet presteren. Is dit symboolpolitiek of denkt u dat u iets nieuws doet? Denkt u echt dat er een tekort aan mogelijkheden is?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): In 2006 zat de VVD in het kabinet. Wij hebben dus inderdaad zelf geregeld dat de sociale integratie in de wet kwam. Het is fijn dat u dat nog even onderstreept. Dat vonden wij toen zeer belangrijk. Over die vijf woorden toevoegen heb ik gezegd wat ik wilde zeggen, anders val ik in herhaling. Mijn fractie hecht daar heel erg aan, omdat nu een en ander expliciet wordt gemaakt. Anders komen de woorden "integratie van minderheden" er namelijk verder niet in voor. Dat wil onze fractie graag expliciet in de wetstekst. Het zijn maar vijf woorden. Ik kan mij voorstellen dat u dat ook wil.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Maar het kan al. Als de As Siddieqschool vorige week niet had kunnen worden aangepakt, dan zou ik u nu omhelzen en zeggen: eindelijk, wij gaan er iets aan doen. Wij kunnen er echter al iets aan doen. Ik houd niet van bezigheidspolitiek. Als

wij een amendement indienen, moet het ook echt toegevoegde waarde hebben. Als ik twijfel aan die toegevoegde waarde, moet u die overtuigend kunnen aantonen. Dat doet u niet aangezien wij al kunnen optreden tegen scholen die niet presteren op integratie. Dat is mijn worsteling met uw amendement.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Met de As Siddieqschool is het niet goed genoeg gedaan. Dit is geen symboolpolitiek. Dit is waardenpolitiek. Voor onze fractie heeft dit heel veel waarde.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Ik zie dat de heer Bosma niet het woord wenst. De heer Pechtold is er niet. Hij had ook gezegd dat dit misschien zo zou zijn. Dat blijkt dus ook zo te zijn. Dan geef ik het woord aan de heer Dibi.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Hartelijk dank aan beide staatssecretarissen voor hun beantwoording. Wij van de GroenLinks-fractie, als ik namens de GroenLinks-fractie mag praten, zijn over het algemeen heel erg tevreden over de antwoorden. Wij zijn heel erg blij met dit wetsvoorstel. Wij wilden in eerste termijn een aantal vragen stellen over de toegevoegde waarde van het wetsvoorstel. Die hebben zij overtuigend voor het voetlicht weten te brengen.

Iemand noemde dit wetsvoorstel in eerste termijn een "eiveld" rondom artikel 23. Ik weet niet meer precies wie het was. Ik zou zelf eerder zeggen: een mijnenveld rondom artikel 23. De staatssecretarissen zijn er gracieus in geslaagd om om de mijnen heen te manoeuvreren. Ik had namelijk voor het debat gedacht dat de christelijke partijen het de staatssecretarissen wat moeilijker zouden maken. Eigenlijk heeft alleen de heer Van der Vlies van de SGP fundamentele kritiek geuit. De andere christelijke partijen hebben gezegd dat dit een noodzakelijke stap is om scholen die niet presteren, te kunnen aanpakken. Ik wilde staatssecretaris Van Bijsterveldt eigenlijk interrumpen in haar inleiding, maar ik dacht: zij is net bezig, ik ga niet meteen al roet in het eten gooien. Zij zei namelijk iets heel interessants: artikel 23 over de vrijheid van onderwijs bestaat bij de gratie van het draagvlak in de samenleving. Zag de staatssecretaris dat draagvlak afbrokkelen? Is dit wetsvoorstel noodzakelijk om het draagvlak in stand te houden? Kan zij dat uitleggen? Ik begreep namelijk niet wat zij daar precies mee bedoelde.

Ik kom op mijn amendement. Wij probeerden te onderhandelen over het tijdstip waarop wij gaan evalueren. Mijn fractie vindt het heel erg belangrijk om ervoor te zorgen dat scholen die bang zijn voor het predicaat "zeer zwak", geen calculerend gedrag gaan vertonen door kinderen door te verwijzen naar het speciaal onderwijs, kinderen uit te sluiten van de Cito-toets of strengere eisen te stellen bij de toelating. Ik weet dat de inspectie bij haar reguliere bezoeken aan scholen al op een aantal van deze punten let. Nu lijkt het mij goed om na een aantal jaren ook op stelselniveau te bezien wat de mogelijk negatieve bijeffecten zijn van dit wetsvoorstel. Ik heb drie jaar in het amendement gezet. De heer Depla noemde vijf jaar. Ik heb een aantal andere woordvoerders ook vijf jaar horen noemen. Ik vind dat op zich prima, dus ik wil dat wel aanpassen. Ik vind het voor de eerste evaluatie echter wel een lange periode.

Dibi

Zou de eerste evaluatie wat minder lang op zich kunnen laten wachten? Dat bedoel ik als een open vraag. Ik hoop dat de staatssecretaris mij enigszins tegemoet wil komen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Zou de evaluatieperiode ook los van een amendement kunnen worden afgesproken? Waarom moet die per se in de wet worden opgenomen? U vraagt zichzelf al af of wij het niet wat eerder zouden moeten doen. Op zichzelf vind ik het relevant dat u zegt: laten wij over een jaar of vier, vijf eens bekijken wat het op stelselniveau uiteindelijk teweeg heeft gebracht, los van de jaarlijkse rapportage die wij al van de onderwijsinspectie krijgen. Laten wij het op die manier doen. Als wij die periode in de wet opnemen, dan ligt die weer zo vast voor een eerste keer en daarna voor een volgende keer. Zou u ermee kunnen instemmen dat wij dit regelen via een toezegging?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb precies over dezelfde vraag getwijfeld. Daarom kwam het amendement vrij laat naar de Kamer. Omdat het zo'n ingrijpend wetsvoorstel is, vind ik dat dit er onderdeel van moet zijn. Dit was doorslaggevend voor mij om het amendement in te dienen. Ik ben daar gedurende het debat steeds meer van overtuigd geraakt. Het is belangrijk om na bijvoorbeeld vijf jaar te evalueren en te bekijken wat de gevolgen van dit wetsvoorstel zijn.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Betekent dit dat de heer Dibi met een gewijzigd amendement komt, waarin hij de termijn van vijf jaar opneemt?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ja, daar kom ik mee.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Dan gaan wij erover nadenken.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Heel graag.

Voorzitter. De motie gaat over iets wat hopelijk niet vaak zal voorkomen: het sluiten van een school. Wij zitten niet daarop te wachten. Wij hopen dat er een ontzettend grote preventieve werking uitgaat van dit wetsvoorstel, waardoor scholen heel erg goed gaan nadenken over de kwaliteit van onderwijs en ook bereidwillig zullen meewerken aan verbetertrajecten. Als het onverhoopt toch zo ver komt dat een school moet worden gesloten of dat de bekostiging wordt gestopt – dat betekent impliciet hetzelfde – moet er een goed overgangsplan voor de leerlingen zijn. Het gaat uiteindelijk om de kinderen. Zij moeten allemaal weer een goed plekje kunnen krijgen. Ik heb hierover vragen gesteld aan de staatssecretaris, maar ik was niet tevreden met dat antwoord over een overgangsplan. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

hopende dat de minister nooit gebruik hoeft te maken van de extra bevoegdheid om de bekostiging van een school stop te zetten;

overwegende dat, indien de minister er toch toe besluit om een school te sluiten, de nazorg voor leerlingen, ouders en personeel zorgvuldig en goed moet zijn;

verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat het bevoegd gezag verplicht is om in samenspraak met de vertegenwoordiging van ouders, personeel en leerlingen (in het voortgezet onderwijs) een overgangsplan op te stellen als een school wordt gesloten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 23 (31828).

De heer **Depla** (PvdA): De inhoud van de motie klinkt sympathiek, want kinderen worden op deze wijze niet het slachtoffer van de sluiting van een school. Vindt hij dat alle verantwoordelijkheid naar de overheid moet worden gehaald als een school op een gegeven moment erg slecht functioneert, of moet dit op een andere manier worden geregeld? Scholen kunnen immers weer achterover gaan leunen en zeggen dat het functioneren het probleem van de overheid is en dat zij het maar moet oplossen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Hierover wilde ik een amendement indienen en daarom heb ik er goed over nagedacht. Ik heb niet het antwoord op die vraag, maar ik vind het belangrijk dat er een overgangsplan ligt, wie er ook verantwoordelijk is. Ik wil het liefst dat het bevoegd gezag verantwoordelijk is, omdat de eerste verantwoordelijkheid daar ligt. Als dit niet zo is, hoop ik dat de overheid, misschien wel de gemeente, de verantwoordelijkheid meer naar zich toetrekt. Ik werd niet vrolijk van hetgeen ik heb gezien na de sluiting van de SIBA-scholen. Honderden leerlingen gingen vervolgens naar de As Siddieqschool. Als er een overgangsplan zou hebben gelegen, zouden er meer mogelijkheden zijn geweest om de leerlingen meer te spreiden of om er anders mee om te gaan. Ik wil in elk geval dat dit beter wordt geregeld. Ik was ook niet tevreden met de antwoorden van de staatssecretaris. Ik wacht het antwoord af en ik hoop dat zij de vraag van de heer Depla hierbij ook betreft.

De heer **Bosma** (PVV): Ik was gisteren niet aanwezig bij het debat, omdat ik zelf even zeer zwak was. Ik heb begrepen dat het gisteren ook over islamitische scholen ging. Dit is natuurlijk een heet hangijzer; mijn fractie is daar ernstig op tegen. Ik schrok erg van de Wildersteksten die vanochtend in De Pers stonden en die afkomstig waren uit de mond van mevrouw Halsema. Zij zegt letterlijk: "Natuurlijk is de islam een probleem." Is de heer Dibi het eens met die vaststelling van zijn fractieleider?

De heer **Dibi** (GroenLinks): De heer Bosma is altijd tegenstander geweest van islamitische scholen, maar ik heb van de PVV nog nooit een initiatiefwetsvoorstel, een voorstel tot wijziging van de Grondwet of wat dan ook ontvangen om daar verandering in te brengen. Misschien gaat de heer Bosma meer zelf het initiatief nemen in plaats van het kabinet te vragen, allerlei dingen voor

Dibi

hem te regelen en vervolgens te roepen dat het niet wordt geregeld en dat dit een schande is.

Ik heb vandaag ook het interview met mijn politiek leider in De Pers gelezen. Ik vond het een heel mooi, eerlijk en enigszins stout interview, vooral het punt van het doodslaan van muggen. Er is een probleem met de islam, maar ik zou het liever een probleem met de radicale islam willen noemen. Dit is echter een heel ander debat, voorzitter. Ik wil hier best uitgebreid op ingaan, maar dan krijgen wij een islamdebat.

De heer **Bosma** (PVV): Ik denk dat duidelijk is dat de heer Dibi afstand neemt van de woorden van mevrouw Halsema.

De **voorzitter**: Mijnheer Bosma, er ontgaat u iets. Ik had u het woord nog niet gegeven. Dat kan zomaar gebeuren. Dat geef ik u dus niet want de heer Dibi stelt dit terecht vast. U was er gisteren niet. Dat is niet erg. Iedereen kan wel eens zwak zijn, maar wij gaan geen discussie naar aanleiding van de kranten overdoen en marge van de behandeling van een wetsvoorstel. U mag er iets over terugzeggen, tegen mij.

De heer **Bosma** (PVV): Dan zeg ik het alleen tegen u. Dat is natuurlijk de crux van het hele verhaal want het gaat over islamitisch onderwijs. Dat hebben wij onderstreept en onderbouwd op verschillende manieren, onder andere met het argument dat de islam een probleem is. Nu zegt mevrouw Halsema wat de Partij voor de Vrijheid al jaren beweert ...

De **voorzitter**: Nee, u gaat nu gewoon door.

De heer **Bosma** (PVV): ... namelijk: de islam is een probleem. De heer Dibi heeft daarover een heel andere mening. Hij zegt: nee, alleen de zogenaamde radicale islam is een probleem.

De **voorzitter**: U heeft uw punt gemaakt en wij sluiten het nu af.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik hecht eraan om nog even duidelijk te maken dat ik op geen enkele manier afstand neem van de uitlatingen van mevrouw Halsema. Iedereen heeft zijn eigen stijl om zaken te zeggen. Ik sta helemaal achter ook die uitspraak. Dit debat gaat over onderwijs. Dat is ook islamitisch onderwijs, maar niet alleen islamitisch onderwijs. De islamisering van Nederland komt voornamelijk uit die hoek en niet vanuit een andere hoek.

De **voorzitter**: Volgens mij hebben wij dit afdoende besproken. Ik schors de vergadering enkele minuten en dan gaan wij luisteren naar het antwoord van de regering in de tweede termijn.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Staatssecretaris **Dijkema**: Voorzitter. Om te beginnen dank ik de Kamer voor haar inbreng in tweede termijn. Een aantal leden heeft terecht gesproken over een historische wetswijziging en ik meen dat wij ons mogen verheugen in het feit dat het ernaar uit ziet dat wij van

een ruime meerderheid van de Kamer het vertrouwen hebben gekregen om met deze wetswijziging aan te slag te gaan.

Uiteraard heeft een aantal leden nog kritische vragen gesteld. De heer Van der Vlies heeft gezegd meer overtuigd te willen worden, niet alleen van de noodzaak, maar ook van de reikwijdte van het wetsvoorstel. Hij vroeg zich af hoe wij kunnen voorkomen dat er sprake is van willekeur of van onnodige bemoeienis van de overheid met de inrichting van het onderwijs.

Ik behandel eerst de referentieniveaus, de absolute normeringen en de vraag hoe wij het toekomstplaatje voor ons zien. Wij hebben ervoor gekozen om met dit wetsvoorstel aan de slag te gaan op basis van het huidige toezichtkader. Zoals de Raad van State terecht heeft opgemerkt, is er reden om een objectieerbare norm neer te leggen. De inspectie werkt nu met die objectieerbare norm, die is vastgelegd in het toetsingskader. De scholen kennen die norm en bij de introductie van het wetsvoorstel worden zij niet overvallen met nieuwe spelregels voor het behalen van voldoende resultaten.

Ik heb inmiddels het artikel van de heer Mentink gelezen en er kan veel worden gezegd over de vraag hoe de inspectie tot een onafhankelijk oordeel komt. Laat ik er dit over zeggen. Dat oordeel is inderdaad gebaseerd op een toetsingskader, dat formeel door de minister is goedgekeurd. In de toekomst wordt gediscussieerd over de vraag of de Kamer dat niet moet doen. De vaststelling van het toetsingskader is gedaan op basis van gesprekken met het onderwijsveld. De normering is niet uit de lucht komen vallen; de scholen zelf hebben er invloed op uitgeoefend.

Met de heer Jan Jacob van Dijk zeg ik dat het meest ideale natuurlijk is dat wij in de toekomst komen tot een absolute normering. Ik heb wel geprobeerd hier wat voorzichtigheid in te brengen. De scholen moeten wel eerst kunnen werken met die absolute norm. Wij doen er alles aan om de norm te laten lijken op de norm die nu al door de onderwijsinspectie is vastgelegd en bereiden de scholen daar nu al op voor. Dat kost wel tijd, en tijd om te wachten met de invoering van dit wetsvoorstel hebben wij niet. Wij menen een goede weg te hebben gevonden. Als wij minimum leerresultaten als onderdeel van de deugdelijkheidseisen en de bekostigingsvoorwaarden willen laten zijn, moeten deze objectiebaar zijn vastgelegd en moeten de scholen ermee uit de voeten kunnen. Dat is een terechte opmerking. Tegelijkertijd is er natuurlijk de wens het in de toekomst nog verder te verfijnen. De Kamer speelt daarbij vanzelfsprekend een rol en moet daarover kunnen besluiten.

Ik zeg de heer Van der Vlies dat de beoordelings-systematiek inderdaad continu onderwerp van verbetering is. Iedere verbetering wordt zichtbaar in het systeem ingebracht en ik meen dat wij mogen stellen dat de inspectie nu al een basis heeft gelegd voor een fair en afgewogen oordeel op onderwijsopbrengsten. Dat is natuurlijk de kern; het oordeel moet fair en afgewogen zijn, willen wij de scholen daarop kunnen aanspreken.

Een ander belangrijk punt was de vraag hoe lang scholen zeer zwak mogen zijn. Men vroeg zich af of de termijn niet te lang was. Een aantal leden heeft daarvoor aandacht gevraagd. Op het moment dat eenmaal is vastgesteld dat een school zeer zwak is, duurt het soms nog drie jaar voordat het weer op orde is. Sommigen verwezen zelfs naar een tabel. Ik kan de heer Dibi

Dijksma

geruststellen, omdat deze tabel de situatie beschreef zoals die was en die termijn natuurlijk ook wordt teruggeschoefd door de wijze waarop wij onze interventies verstevigen om ervoor te zorgen dat we eerder ingrijpen wanneer scholen niet goed functioneren. We hebben daarbij ook de motie van de heer Pechtold als uitgangspunt genomen, waardoor we eerder dan bijvoorbeeld twee jaar een moment inbouwen – een jaar – waarop scholen de gelegenheid wordt geboden om zich uit dat dal te hebben opgehesen en niet meer zeer zwak zijn. Als ze dat dan nog zijn, weten we ook dat we er met volle kracht verder mee aan de slag moeten. Ik kan niet helemaal precies beloven dat het één jaar wordt als eindtermijn, maar wel kan ik zeggen dat al onze inzet erop gericht is om al die termijnen terug te brengen in de tabel waarnaar de heer Dibi verwees, welke tabel overigens ook bij ons tot ontevredenheid leidde. Daar zijn de inspanningen op gericht en daar kan dit wetsvoorstel ook een bijdrage aan leveren.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat klinkt heel erg positief en ik dank de staatssecretaris voor dit antwoord. Ik wil het alleen ook kunnen controleren. Ik wil de staatssecretaris op haar blauwe ogen geloven, maar als lid van deze Kamer wil ik ook kunnen zien of deze maatregelen effect sorteren. Zal de staatssecretaris ons daarover informeren en, zo ja, wanneer horen wij daar iets over?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik heb geen blauwe ogen en u kunt mij daar ook niet op controleren. Ik moet even kijken wat een goede afspraak kan zijn. Wij houden natuurlijk in de gaten – ik ben hierover ook nog een antwoord verschuldigd aan de heer Jasper van Dijk – hoe de zeer zwakke scholen zich ontwikkelen. De inspectie bekijkt dat, evenals de aantallen en daarna moeten we bezien hoe we die halvering voor elkaar krijgen. Dat zal inderdaad ongeveer vijftig scholen behelzen. Ik weet niet helemaal zeker of we daar in alle gevallen ook aantallen aan kunnen koppelen, maar als we dat kunnen doen zullen we dat niet nalaten. Er zal dus weer een moment komen waarop we dat weer gaan bekijken, maar we moeten het veld en ook onszelf de tijd gunnen om die slag ook echt te kunnen maken. Als de Kamer de zaak volgend jaar helemaal geregeld wil hebben, zal het debat waarschijnlijk in ongenoegen en frustratie eindigen. Daar ben ik nooit voor.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben daar ook niet voor. De staatssecretaris sprak over "redelijkheid" aan het adres van de heer Pechtold en het moet ook redelijk en haalbaar zijn voor de scholen. Kan de staatssecretaris toezeggen dat zij er in ieder geval aandacht aan besteedt bij de volgende voortgangsrapportage van de aanpak van de zeer zwakke scholen? Kan de tijd die een school nodig heeft om te verbeteren elke keer wel terugkomen als apart onderwerp?

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat lijkt mij wel fair, waarbij ik wel moet zeggen dat wij misschien eerder met een voortgangsrapportage komen dan dat heel heldere resultaten worden geboekt. Desalniettemin kunnen wij dan wel aandacht besteden aan de vraag hoe alle inspanningen erop worden gericht om ook de tijd waarin scholen zeer zwak zijn, zo kort mogelijk te laten zijn. Daarnaast zijn de inspanningen er natuurlijk op gericht

hoe we het gaan voorkomen, want dat is nog altijd het beste.

De heer Dibi heeft een amendement ingediend over de evaluatiebepaling. Op zichzelf vind ik het niet onredelijk om in de wet vast te leggen dat er geëvalueerd moet worden, niet omdat ik op voorhand vermoed dat alle verschijnselen die de heer Dibi noemt ook allemaal zullen plaatsvinden. Er zitten naar mijn mening voldoende waarborgen om dat te voorkomen in de manier waarop de inspectie naar scholen kijkt. Ook strategisch gedrag wordt namelijk gezien en daar wordt natuurlijk ook iets van gezegd. Tegelijkertijd is de termijn van drie jaar gewoon te kort. De heer Dibi heeft nog gepoogd ons te verleiden om het de eerste keer korter te doen. Daar ben ik echter niet voor, want het probleem bij evaluaties is vaak dat het te snel gebeurt om een reëel beeld te krijgen van wat het werkelijk betekent. Ik stel dan ook voor om er vijf jaar van te maken en dan krijgt hij van ons de zegen voor zijn amendement. Dat is toch een goede deal!

Ik heb in eerste termijn beloofd de vraag van de heer Jan Jacob van Dijk te beantwoorden hoe vaak de leerlingpopulatie op een school wordt geijkt. Ik vermoedde dat het minimaal één keer in de vier jaar was, maar het is beter: de inspectie kijkt de leerlingpopulatie jaarlijks. Dat geldt niet alleen voor het basisonderwijs maar ook voor het voortgezet onderwijs. Dat is dus goed nieuws.

De heer Jan Jacob van Dijk heeft gezegd, naast het amendement dat hij terecht als waarborg heeft ingediend, dat er nooit een bekostigingssanctie kan worden getroffen tenzij dat wordt gedaan op basis van een rapport van de inspectie. Voor aanhoudend slecht onderwijs is dat zeker al het geval, maar het is prima dat hij dat extra gewaarborgd wil zien. Ook nu ligt er altijd een melding van de inspectie aan de minister ten grondslag aan een bekostigingssanctie. Wij grijpen dus niet in wanneer iemand op het departement of in de Hoftoren bedenkt dat even te moeten doen en vervolgens de hele zaak in beweging zet. Dat doen wij alleen op basis van een inspectierapport. Ook deze opmerking is ter verrijking van de wetsgeschiedenis.

De heer Van der Vlies heeft helder gesteld – ik ben blij dat wij elkaar op dit punt vinden – dat de overheid is gerechtigd tot het ondernemen van actie, uiteraard vanuit de veronderstelling dat zij artikel 23 respecteert. De kritische vraag is wel wanneer een school zeer zwak genoemd kan worden; is dat objectiveerbaar en hoe voorkom je daarbij dat onnodig wordt ingegrepen in de inrichting van het onderwijs? Wij hebben ervoor gekozen om de bekostigingssanctie, het deel waarvan je als het ware een deugdelijkheidsis maakt, alleen datgene te laten zijn wat objectiveerbaar kan worden vastgesteld door de inspectie, namelijk de minimumleerresultaten op het gebied van taal en rekenen. Daarmee doen wij precies datgene wat hij vraagt. Ik geef toe dat het een smal pad is. De heer Dibi zegt terecht dat wij om alle mogelijke obstakels heen hebben moeten laveren. Maar het is wel het enige pad waarlangs wij iets kunnen doen. Ook de heer Mentink geeft aan dat hij van mening is – eindelijk, schreef hij zelfs – dat de overheid datgene doet wat zij moet doen, namelijk de basiskwaliteit van het onderwijs garanderen. Het is wel van tweeën één: als je dat echt vindt, moet je er ook werk van maken. Dat doen wij. Ik hoop dan ook van harte op de steun van de heer Van der Vlies.

Dijksma

Ik kom aan het amendement van mevrouw Dezentjé waarin zij voorstelt om het bevorderen van de integratie van minderheden tot onderdeel van de wet te maken. Eigenlijk veronderstelt zij dat daarmee situaties zoals die in de As Siddieqschool beter kunnen worden aangepakt. Ik wil haar er toch echt op wijzen dat zij in haar eigen amendement prachtig heeft opgeschreven wat er nu al in de wet staat. In het eerste lid staat namelijk dat het onderwijs er mede van uitgaat dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. In het tweede lid staat dat het onderwijs mede gericht is op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. In het derde lid staat dat het onderwijs er mede op gericht is dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Mevrouw Dezentjé wil daaraan toevoegen: het bevorderen van integratie van minderheden. Ik vraag mij met de heer Dibi in recht en rede af wat de toegevoegde waarde van dit amendement is. Sterker nog: je kunt er twee kanten mee uit. Als zij stelt dat de huidige wetgeving onvoldoende soelaas biedt, verzwakt zij rechtstreeks de positie van de overheid in de casus As Siddieq. Ik roep haar dan ook dringend op om het niet zo te stellen, want daar hebben wij helemaal niets aan.

Ook persoonlijk zie ik niet in wat uw amendement aan de tekst versterkt, want aandacht voor integratie staat immers ook al in de huidige wetgeving. Of uw amendement is ongelooflijk overbodig en dan helpt het niet, of u wilt er iets anders mee, maar dat komt dan niet naar voren in de wijze waarop u het beschrijft.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik kan het niet duidelijker zeggen dan ik net achter het spreekgestoelte heb gezegd. Ik vind dat het expliciet vermeld moet worden. Ik ben geen tekst in de wet tegengekomen waarin staat dat onderwijs integratie van minderheden niet mag belemmeren. Ik heb het positief verwoord en spreek over bevorderen. Ik ben het in ieder geval niet tegengekomen en wil het er gewoon expliciet in. Ik zeg hiermee niet dat de rest van de wet niet deugt, maar ik zeg alleen dat ik het expliciet eraan wil toevoegen.

Staatssecretaris **Dijksma**: Mijn probleem is dat het er al in staat: onderwijs is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Wat wilt u nog meer? Het staat er gewoon!

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik ben een andere mening toegedaan. Het lijkt mij dat dit er in de basiswet aan moet worden toegevoegd om iedereen duidelijk te maken dat het bevorderen van de integratie van minderheden een taak, een doelstelling is van het onderwijs.

Staatssecretaris **Dijksma**: Verleden week heb ik geprobeerd om u ervan te overtuigen dat wat ik heb gedaan, ik heb gedaan op basis van de huidige wet die zegt dat het onderwijs mede gericht moet zijn op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Het staat al in de wet. Minister Van der Hoeven heeft in 2006 niet voor niets aan de Kamer geschreven als onderdeel van de wetsgeschiedenis dat het nu mogelijk was om op basis van deze wettelijke bepalingen ook dit deel een bekostigingsvoorwaarde te laten zijn. Met andere woorden, ik vrees toch dat het puur semantisch

is. Gezien de positie waarin de overheid nu zit en juist gezien het feit dat er een zaak loopt, lijkt het mij echt niet verstandig om iets aan de wet toe te voegen wat geen toevoeging is, daarmee haast suggererend dat de wetgever zichzelf op dat stuk wetgeving niet vertrouwt en het gevoel heeft dat ze geen sterke zaak heeft. Mocht dat anders blijken te zijn, kunnen wij het natuurlijk nog altijd doen, maar niet nu!

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik zou het wel nu doen en wel om de volgende redenen. Het staat als zodanig niet in de wettekst, dus is het wel een waardevolle toevoeging. Ik heb hier de tekst voor mij: in de memorie van toelichting onder sociale integratie wordt de deelname van burgers ongeacht hun etnische of culturele achtergrond aan de samenleving verstaan in de vorm van sociale participatie, deelname aan de maatschappij en haar instituties en bekendheid met en betrokkenheid bij uitingen van de Nederlandse cultuur. De opdracht voor sociale integratie heeft in dit verband betrekking op alle scholen. Welnu, dat staat er en meer niet. Er staat dus niet dat integratie van minderheden niet mag worden belemmerd, er staat ook niet dat integratie moet worden bevorderd en ook niet iets over wat de heer Van der Vlies naar voren bracht, de disloyaliteit met de rechtsorde. Ik kom het hier in ieder geval niet tegen. Hier staat niet in dat dit de doelstelling is van onderwijs en dat wil ik er toch graag expliciet in hebben.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik probeer het oprecht, maar vrees eerlijk gezegd dat wij hier geen centimeter verder mee komen. Ik blijf volhouden dat het er wel in staat, dat het juist de basis van de wetgeving is dat onderwijs actief burgerschap en sociale integratie moet bevorderen, dat uw amendement op dat punt dus geen meerwaarde heeft en dat ik het, gezien de huidige context ook niet verstandig vind om nu dit amendement in te dienen. Ik wil u dit nogmaals zeggen. Wij ontraden in ieder geval dus dit amendement.

De **voorzitter**: Volgens mij is nu wel alles gewisseld, mevrouw Dezentjé.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik wil nog wel opmerken dat ik vaststel dat de staatssecretaris er de meerwaarde niet van inziet. Het is dezelfde logica die de heer Jan Jacob van Dijk had: het staat in de wet, dus iedereen weet dat toch? Op de provinciale weg mag er ook niet harder worden gereden dan 80 km, maar er staan nog steeds borden dat er maar 80 mag worden gereden. Zo is dit amendement ook bedoeld.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik zou haast willen zeggen: dit bordje staat ook in de wet. Het staat er. Als het er niet stond, dan had u gelijk, maar dit is wat de wetgever in 2006 heeft toegevoegd.

De vergadering wordt van 16.01 uur tot 16.09 uur geschorst.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Hartelijk dank voor de opmerkingen in tweede termijn.

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

Ik bedank de heer Depla voor zijn goede woorden over het wetsvoorstel. Ik wil op één punt terugkomen en wel het wanbeheer, want dat punt moet echt helder zijn. De heer Depla merkt op dat het gaat om het doen of nalaten van een actie. Uiteindelijk leidt dat tot de genoemde punten, waaronder financieel wanbeheer, ongerechtvaardigde verrijking, onrechtmatig handelen en het verwaarlozen van zorg. Onder dat vierde punt wordt in de tekst verstaan bedreiging of intimidatie van leerlingen. Het is dus een limitatieve opsomming, die betrekking heeft op het doen of nalaten van actie.

De heer **Depla** (PvdA): U zegt dat het restrictief is en de intimidatie door een bestuurder betreft.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Het is misschien beter om het artikel even duidelijk voor te lezen, omdat ik in de war was door de tekst die de heer Jan Jacob van Dijk in eerste termijn voorlas. Ik had hem natuurlijk onmiddellijk moeten corrigeren, maar de tekst luidt: het in ernstige mate verwaarlozen van de zorg voor wat door redelijkheid en billijkheid wordt gevorderd in de omgang met betrokkenen in de schoolorganisatie, waaronder wordt verstaan: intimidatie of bedreiging van personeel, leerlingen of ouders door een bestuurder of toezichthouder. Dat is het vierde deel van het artikel over wanbeheer, een heldere limitatieve opsomming.

De heer **Depla** (PvdA): Als niet een bestuurder, maar een leraar een leerling intimideert en het schoolbestuur treedt niet op, dan moeten de ouders dus naar de rechter stappen? Moet met andere woorden het bestuur per se zelf intimiderend optreden?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: In de tekst staat dat het gaat om het handelen van het bestuur. Dat is wat er in de tekst staat. Daarover moeten wij helder zijn, want dit bepaalt ook het limitatieve karakter. Dat was ook de reden dat ik in eerste termijn zei dat wij ervoor moeten waken dat wij niet in de relatie tussen bestuur en werknemers terechtkomen. Als iets tot grote problemen binnen de organisatie leidt en het bestuur grijpt niet in, dan treedt uiteraard de inspectie op. De inspectie zal dan tegen het bestuur zeggen: zul je niet eens handelen? Want uiteindelijk gaat het ten koste van de kwaliteit van het onderwijs dat door die organisatie wordt gegeven. Wij leggen nu een aantal zaken limitatief vast en ik denk dat de partijen die dit wetsvoorstel kunnen steunen, hieraan hechten. Het lijkt mij goed dat ik dit nog een keer helder heb verwoord naar aanleiding van hetgeen de heer Depla in tweede termijn naar voren bracht.

Voorzitter. De heer Van Dijk vroeg wie de werkgever is. Ik vroeg of ik hierop in tweede termijn mocht terugkomen, omdat het wat lastig is. Het komt hierop neer: de werkgever is de rechtspersoon. De rechtspersoon kan het werkgeverschap echter toedelen aan de organen binnen de rechtspersoon. De raad van toezicht kan dus de werkgever zijn van het bestuur en het bestuur van de werknemers. Het is dus niet altijd eenduidig.

Ik denk dat de heer Van Dijk hiernaar vroeg, omdat het bestuur nu ook onder de cao valt. Dat hebben wij bewust zo geregeld en volgens mij is het een stap vooruit ten opzichte van de huidige situatie. Als er over werkgevers een afspraak moeten worden gemaakt in cao-verband, kan ik mij voorstellen dat in een delegatie ook een

delegatie van raden van toezicht zit om daar afspraken over te maken, omdat het lastiger is om afspraken over jezelf te maken. Wie is de werkgever? Dat is dus de rechtspersoon. En vervolgens wordt het werkgeverschap statutair toegedeeld. Statutair wordt immers vastgelegd wie welke bevoegdheden heeft voor welke laag in de organisatie. Volgens mij moet het nu iedereen duidelijk zijn.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Laat ik proberen om het nog helderder voor mezelf te krijgen. Een rector die bestuurder is binnen een stichting met een raad van toezicht kan dus bijvoorbeeld de werkgever zijn?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: De rector kan inderdaad degene zijn die werknemers benoemt en ontslaat. Dat klopt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Deze personen vallen wat u betreft, zoals u ook helder naar voren brengt in het wetsvoorstel, onder de rechtspositieregeling zoals die in de cao is opgenomen?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ja, klopt.

De heer Van der Vlies blijft moeite houden met het recht en de mogelijkheid van de aanwijzingsbevoegdheid. Treden wij niet in de bevoegdheid van het schoolbestuur? Het schoolbestuur maakt uiteindelijk een zelfstandige keuze om de aanwijzing wel of niet op te volgen. Dat is echt aan het schoolbestuur. Indien de aanwijzing echter niet wordt opgevolgd, wordt de bekostigings sanctie opgelegd. De grondslag zit in de zorg voor de kwaliteit van het onderwijs. Dat is uiteindelijk op deze wijze verwerkt in doelmatigheidseisen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Die vrijheid van het bestuur om de aanwijzing wel of niet op te volgen, is natuurlijk zeer beperkt, zo niet uiterst gebonden. Eigenlijk is het een verplichting als vervolgens de bekostigingsvoorwaarde dreigt. Dat is toch helder? Die vrijheid is er in de praktijk niet. Het karakter van een aanwijzing is toch: gij zult? Het is geen advies of zwaarwegend advies, maar een aanwijzing: u zult dit of dat doen, en als u het niet doet, dan trekken wij een stuk van de bekostiging in.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat klopt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat is toch een dwangmatig karakter? Daarmee wordt ingegrepen in de autonome bevoegdheid van een bestuur. In een civiele procedure staan de partijen als gelijkwaardige partners tegenover elkaar. Als er dan van onrechtmatig gedrag sprake is bij een bestuur, dat het erbij laat zitten, dan wordt zo'n procedure gewonnen. Zo simpel is het, en dat is in de praktijk ook gebelegen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ja, maar vanuit de stelselverantwoordelijkheid vind ik dat de minister ook zonder de inschakeling van de burgerlijke rechter bestuurlijk moet kunnen handelen. Dat proberen wij met dit wetsvoorstel te regelen. Het wordt anders erg druk en ik denk dat ik een probleem krijg met mijn collega van Justitie als het allemaal via de rechter wordt gespeeld. Wij vinden het reëel om dit op deze manier te

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

regelen. Wij vinden ook dat de civiele procedure te veel tijd vergt. Met dit wetsvoorstel wordt het mogelijk om gewoon keurig langs de weg der inspectie te werken, wat u een goede zaak vindt en wat ook echt in onze bedoeling lag maar nog eens geëxpliciteerd wordt in het amendement, dat u ook steunt. Als wij zo ver zijn, dan willen wij ook kunnen handelen en effect kunnen ressorteren. Ik ben het met u eens dat het een zware afweging zal worden voor een bestuur. Het blijft echter de afweging van het bestuur om het wel of niet te doen. Ik gaf net een aantal voorbeelden. Er kan bijvoorbeeld gezegd worden dat er een andere penningmeester moet komen, als het een janboel is geworden. Er kan echter ook gezegd worden dat er een externe audit moet plaatsvinden. Misschien moet er eens ergens anders advies worden ingewonnen. Dat zijn allemaal zaken die lastig zijn om via de civiele rechter te regelen, maar wel mogelijk zijn via een aanwijzingsbevoegdheid. Dit lijkt mij de snelle weg, waarmee ook de afweging wordt behouden voor het bestuur, hoe moeilijk dat ook is.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het karakter van een aanwijzing is niet drang, maar dwang. U maakt er drang van want u zegt dat het het bestuur vrijstaat om het naast zich neer te leggen. Mijn stelling is dat het bestuur daarin niet vrij is omdat daar achteraan het verhaal komt: als het het niet doet, dan grijpen wij in. Ik ontken niet dat daar redenen voor kunnen zijn. Het gaat nu echter om de onderwijsvrijheid die hierdoor wordt ingeperkt. Dat wil ik vastgesteld hebben; daar is het belangrijk genoeg voor. U hebt het zelf ook een principiële kwestie genoemd. Er is niet voor niets heel veel bezwaar uit allerlei kringen tegen opgeworpen. Daarom moeten wij dat zorgvuldig behandelen, tot op het puntje op de i. Dat is mijn inzet.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**:

Voorzitter. Dat is klip-en-klaar. Daarom zei ik ook dat het principieel was. Het is principieel. Wij vinden met elkaar dat wij niet heel direct horen in te grijpen in een stichting, in een bestuur van een vereniging, want dat is de soevereiniteit van die organisatie zelf. Dat heb ik ten principale niet gewild en dat hebben wij beiden ten principale niet gewild. Dat is ook de reden waarom het wetsvoorstel voorligt zoals het voorligt. Wij kiezen uiteindelijk als wij zeggen: goed bestuur, het is uw afweging om het niet te doen, daar treden wij niet in, maar wij hebben wel met elkaar een bekostigingsrelatie en daarin nemen wij als stelselverantwoordelijke nu wel onze verantwoordelijkheid. Dat is de splitsing en ik ben het met u eens: het één maakt de besluitvorming over het ander niet makkelijk, maar het is naar mijn gevoel wel zuiver om het op die manier te doen en het is zeker vele malen beter dan de gedachten die er bij andere partijen hier in de Kamer leven op dat vlak.

Voorzitter. Ik kom overigens afrondend nog in algemene zin terug op het punt van de heer Dibi. Hij had vragen over het draagvlak.

Ik kom bij de heer Van Dijk. Er is al veel gezegd. Bij mij kwam ook direct het idee van staatsonderwijs op en ik was heel blij dat hij naar eer en geweten zegt: doe mij maar gewoon één raad van toezicht, één bestuur, namelijk het ministerie van OCW, het liefst eigenlijk deze Kamer. Gewoon alle wetsvoorstellen erlangs. Ik heb dan toch een beetje te doen met de voorzitter, want dan worden het wel heel lange zittingen hier. Ik kan u namelijk vertellen: we besluiten heel wat af op het

ministerie. Als daar nog alle besluiten van besturen in Nederland bijkomen, dan wordt het geweldig. Ik geloof absoluut niet in de maakbaarheid daarvan. Ik begrijp best het gevoel van onmacht dat je wel eens hebt tegenover het middenveld. Dat heb ik eerlijk gezegd ook. Daarin herkennen wij elkaar ook in de debatten. Ik vind dat wij er alles aan moeten doen dat mensen zich bewust zijn dat ze dienend moeten zijn aan het publieke belang en niets anders dan dat. Dat betekent inderdaad soberheid, dienstbaarheid en aanspreekbaar zijn. Het betekent voorts geen arrogantie en geen gedrag dat niet op soberheid lijkt. Toch heb ik er alle vertrouwen in dat de mensen in de samenleving het met elkaar doen en de checks and balances goed regelen. Aan het einde van de rit vormt de overheid het sluitstuk, maar het begint bij de mensen in de samenleving, hun initiatief en hun horizontale verantwoording, hun afleggen van verantwoording aan anderen. Daar begint het. Het eindigt bij de overheid als sluitstuk, hier in Den Haag, en dan is het sluitstuk het liefst zo klein mogelijk. Ik geloof dat er dan voldoende lucht en zuurstof is voor de samenleving om door te ademen, want wij kunnen heel verstikkend zijn vanuit Den Haag. Voor sommige mensen is dit al te veel. Ik denk dat wij hier een mooi evenwicht hebben.

Voorzitter. Ik ontraad de aanneming van de motie die de heer Van Dijk heeft ingediend. Ik heb al aangegeven dat dit voorstel het eigenlijk alleen nog maar beter maakt, want wij gaan nog eens expliciteren dat het onder de cao valt. Op dit moment is mijn collega van Binnenlandse Zaken volop daarmee bezig. Ik herhaal dat wij gewoon volwassen sociale partners hebben. Ze willen heel veel in de melk te brokkelen hebben, dan moeten zij ook met elkaar de zaken regelen als de een de afspraak niet nakomt ten opzichte van de ander. Gewoon actie, even een beetje lef, zou ik zeggen richting AOB.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Bent u het oneens met mijn motie?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**:

Voorzitter. Ik vind de motie onnodig. We zijn op dit moment bezig met een wetsvoorstel waarin wij voor mensen in de overheid en in het middenveld, in de semipublieke sector aan het kijken zijn hoe wij tot maximumbeloningen komen. Dat moet gewoon zijn beslag krijgen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat gaat een beetje langs mijn motie heen. U bent bezig met wetten. Dat weet ik allemaal. Het gaat hier om de essentie – daar had u het volgens mij net ook met Jan Jacob van Dijk over – dat iemand die in het onderwijs werkt, ook als zodanig moet worden aangesteld. Hij of zij moet niet daarbuiten voor zichzelf een eigen contract maken, waardoor die buiten het onderwijsgebeuren valt, met een hogere beloning.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat gaat mijn collega ook proberen te regelen in het wetsvoorstel dat door Binnenlandse Zaken wordt opgesteld. Die wet zal tevens de sectorwet beïnvloeden. Bovendien wil ik u op het volgende wijzen. U spreekt weliswaar over een onderwijsbestuurder die een arbeidscontract heeft, maar wij kennen in Nederland nog heel veel onderwijsbestuurders die dat gewoon pro Deo doen en die helemaal geen arbeidscontract willen. Ook in dat opzicht schiet uw voorstel zijn doel voorbij. Als wij

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

niet uitkijken, doen wij heel lastig voor mensen die het werk gratis willen doen. Dat is het mooiste in het leven.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik stel vast dat u er echt een beetje omheen gaat. Het gaat namelijk niet om bestuurders die het werk pro Deo doen; het gaat erom dat mensen, bestuurders, die in het onderwijs werken een fatsoenlijke arbeidsovereenkomst moeten hebben. De wet van mevrouw Ter Horst inzake de topinkomens gaat dat niet regelen; daarin gaat het alleen maar over een plafond. Mij gaat het om wat zich binnen dat kader bevindt, dus raden van toezicht die salarissen afspreken met bestuurders, buiten de cao om.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Laat ik gewoon even helder het volgende zeggen. Als wij hier straks de wet behandeld hebben die minister Ter Horst namens het kabinet zal voorstellen, zal die uiteindelijk dwingend zijn voor alle sectoren waar het om gaat. Arbeidsovereenkomsten die daarbuiten vallen zijn daarmee onrechtmatig, omdat in de wet het harde gegeven van de bovenkant staat, inclusief alle toeslagen en andere weggetjes waarlangs men zichzelf meer wil doen toekomen dan wij hebben aangegeven. In dat opzicht is er dus geen probleem. Ik neem het punt heel serieus. Ik heb even aangegeven dat in Nederland nog vele onderwijsbestuurders pro Deo bezig zijn en absoluut niet zitten te wachten op een arbeidsovereenkomst en een akte van aanstelling. Ik kan het niet helpen; het is uw motie.

Voorzitter. Ik kom toe aan een reactie op de inbreng van de heer Anker, maar ik zie dat hij weg is. In ieder geval had hij een helder betoog. Daar heb ik niets meer op aan te merken of aan toe te voegen.

Mevrouw Ineke Dezentjé van de VVD heeft over integratie gesproken. Daarover heeft mijn collega al het nodige gezegd. Ik kreeg bijna de indruk dat mevrouw Dezentjé een hard segregatiebeleid wilde gaan voeren op de vo-scholen. Zij zit er namelijk scherp in, als zij zegt dat onderwijs integratie moet bevorderen. Wij hebben daarover discussies met elkaar. Het verbaasde mij ook een beetje dat de heren Depla en Van Dijk niet reageerden op haar opmerkingen. Zij is immers ook degene die zegt: het is uiteindelijk niet het onderwijs dat het moet doen, maar wij moeten kijken naar de demografische opbouw van wijken en dergelijke. Maar goed, ik neem aan dat zij het zo niet bedoelde. Verder sluit ik mij aan bij de woorden van collega Dijkma.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Zou het oordeel van de staatssecretaris anders worden, als er stond "het belemmeren van integratie van minderheden"?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik moet eerlijk zeggen: u wilde een positieve formulering. Ik heb ook de tekst van de wet gezien, zoals die er nu uitziet. Mevrouw Dijkma heeft die tekst. Welnu, veel positiever kan die niet worden; eigenlijk denk ik dat die tekst niet positiever kan worden. Hooguit zou de tekst "verdubbelde" worden; dan zou de kracht van de herhaling moeten gelden, maar twee "bullits" onder de "bullit" waar het over gaat, lijkt mij toch wel veel. Ik sluit mij dus aan bij de woorden van mijn collega.

Voorzitter. Ik kom nu toe aan een aantal amendementen en bij de beantwoording van de opmerkingen van de

heer Dibi. Hij heeft een motie ingediend, waarvan het dictum luidt: verzoekt de regering, ervoor te zorgen dat het bevoegd gezag verplicht is om in samenspraak met vertegenwoordigers van ouders, personeel en leerlingen een overgangsplan op te stellen, als een school wordt gesloten. Ik heb daar al het nodige over gezegd. Ik herhaal dat er echt tijd is om iets dergelijks op te pakken. Wanneer wij een dergelijk besluit nemen, moeten wij ook een tijdstip aangeven. Natuurlijk bekijk je dan op welke termijn een bestuur in staat is om ook samen met de inspectie dit soort dingen goed af te wikkelen. Ik wil echter niet in de wet opnemen dat daarvoor een overgangsplan moet worden opgesteld. Ik denk dat het per situatie om maatwerk moet gaan; bij de ene school zal er wat meer support nodig zijn dan bij de andere, alsook zal het bij de ene school meer tijd vragen dan bij de andere. Nogmaals, in een samenwerking tussen inspectie en school moet het goed gebeuren.

De heer **Depla** (PvdA): Iedereen is het erover eens dat dit netjes moet gebeuren, als die situatie zich onverhoopt voordoet. Kan ik hieruit concluderen dat u eigenlijk zegt dat de bestaande verdeling van de bevoegdheden zodanig is dat zoiets eigenlijk al moet gebeuren. Immers, het bestuur is verantwoordelijk en de inspectie draagt daar wat dat betreft ook zorg voor.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: De inspectie probeert natuurlijk altijd in de buurt van zo'n school te zijn en mee te denken, et cetera. Als een school evenwel een zeer zwakke school wordt, moet er wel een plan liggen. Van dat plan hoort een dergelijk plan onderdeel uit te maken. Eigenlijk zit het al in de laatste fase voordat wij wegens de kwaliteit gaan ingrijpen. Daarover hebben wij het natuurlijk: het type situatie waarin je tot de beëindiging van de bekostiging over gaat. Dat is heel ingrijpend. Op dat moment is de inspectie dus al aan het meekijken naar een dergelijk plan waarin dit onderdeel zit. Ik wil niet plan op plan op plan; het bestuur is uiteindelijk als rechtspersoon verantwoordelijk als werkgever en als rechtspersoon verantwoordelijk voor de leerlingen die er zijn, samen met de ouders die wij vroegtijdig geïnformeerd hebben – de meerwaarde van de brief van afgelopen week – zoals ik al heb gezegd. Die moeten daarin ook verantwoordelijkheid nemen. Ik ontraad de aanneming van de motie dus.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Voor alle duidelijkheid. De staatssecretaris zei net "maatwerk". Ik zeg niets over de inhoud van het plan. Daarin mag alles staan over tijdsaanduiding, hoe lang het moet duren en wat erin moet staan. Volgens mij sluit zij niet elke week scholen, dus is er heel erg weinig ervaring met het sluiten van scholen. Wat gebeurt er vervolgens met de kinderen? Daar gaat het mij om. Wij hebben één voorbeeld. Ik zou willen dat het goed geregeld was. Als de staatssecretaris zegt dat het nu goed geregeld is ... Ik wil geen overbodige motie indienen, maar ik zie dan ook niet in waarom de staatssecretaris de motie niet als overbodig aanmerkt, maar die wel ontraadt. Het lijkt er bijna op dat dit in tegenspraak is ...

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Misschien is die ook overbodig. Laat ik het zo zeggen. Ik kijk namelijk naar het plan voor zeer zwakke scholen dat

Van Bijsterveldt-Vliegthart

er moet komen, door de school gemaakt. Daar hoort dit onderdeel in te zitten. Ik wil wel voorkomen dat wij in de rol van werkgever terecht komen richting personeel of in de rol van bestuur van de school. Om diezelfde reden ben ik ook niet voor ingrijpen via een aanwijzing, heel rechtstreeks. Dus moet u luisteren: het staat in het plan en u kunt ervan op aan dat de inspectie er goed op zal toezien dat de zaken optimaal mogelijk ... maar soms kan een bestuur eigenzinnig zijn en heeft het zijn eigen bevoegdheden. Daar houdt het voor ons dan wel op. Laat ik u wel toezeggen dat wij proberen, dat zo goed mogelijk te begeleiden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Daar neem ik bijna genoegen mee. Ik heb nog één vraag over. Stel dat u nu echt in conflict bent met een bestuur, met het bevoegd gezag. Dan ga ik ervan uit dat u er niet blindelings van uitgaat dat er ook een goed overgangsplaan ligt. Wat doet u dan?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Dan zal ik aan de inspectie of het bestuur vragen of die aan de plicht in het aanpakplan, om het maar zo te zeggen, plan van aanpak zeer zwakke school – inderdaad, het is slechts het omdraaien van de woorden; het is zo eenvoudig – hebben voldaan. Dan zal de inspectie natuurlijk naar zo'n school kijken en ertegen zeggen: hé, moet je luisteren, dit voldoet natuurlijk niet. Hoe maken we dit sterker? In zo'n positie, in zo'n tijdsbestek is de inspectie natuurlijk dicht bij, om het zo maar eens te zeggen.

De **voorzitter**: Trekt de heer Dibi zijn motie op stuk nr. 23 in of houdt hij haar aan?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ga nadenken over het veranderen van het dictum. Ik ben hier niet helemaal tevreden mee. Ik wil geen overbodige motie indienen, maar ik heb het gevoel dat de staatssecretaris nog niet precies hetzelfde als ik wil. Ik verander het dictum dus waarschijnlijk. Als ik de motie aanhoud ...

De **voorzitter**: Dan merken wij het wel. U handhaaft uw motie.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat klopt.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Voorzitter. Ik ben bij het amendement-Dezentjé. Toelichting: met dit amendement wordt bewerkstelligd dat besturen van zwakke scholen die onder verscherpt toezicht staan, geen nieuwe scholen meer kunnen oprichten. Op die manier wordt voorkomen dat de zwakke school wordt opgericht. De aanneming van dat amendement moet ik ontraden. Er is wel enig licht in de tunnel, want de heer Jan Jacob van Dijk heeft een wetsvoorstel ingediend. Dat ligt op dit moment bij de Raad van State. Er wordt bij de start van scholen heel goed gekeken. Ik kan mij voorstellen dat dit debat bij dat onderwerp nog eens wordt gevoerd. Ik weet zeker – ik zie de heer Van Dijk knikken – dat hij graag die discussie aangaat.

Voordat ik eindig met de heer Dibi, wil ik de heer Van der Vlies recht doen. Ik ben zijn punt vergeten van de knip op schaal van school: dus bij kleine scholen het laten zoals het is, maar pas bij de grote scholen een

scheiding tussen raad van toezicht en bestuur doorvoeren. Het lijkt, hier bekeken, eenvoudig, maar volgens mij is het dat niet, want het hangt toch niet alleen maar af van omvang, schaal, lokale situatie. Het is veel ingewikkelder en dan wordt het toch wel heel discutabel, om het zo maar te zeggen, waar je de grens legt. Ik denk dat wij met de one-tiermogelijkheid toch een heel mooie mogelijkheid aan kleine scholen bieden om op een heel lichtvoetige manier die scheiding toch tot stand te brengen. Ik denk dat dit goed moet kunnen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. Ik kom nog even terug op mijn amendement. Ik heb altijd geleerd: voorkomen is beter dan genezen. Ik kan mij dus voorstellen dat dit amendement, eigenlijk ook bedoeld als een soort deugdelijkheids, juist heel erg goed kan werken. Natuurlijk is het verhaal van de heer Jan Jacob van Dijk over verscherpte controle op beginnende scholen mooi, maar voorkomen is beter dan genezen, dus gunt u mij ook eens een amendementje. Dat heeft uw collega net ook gedaan bij de heer Dibi.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: O ... Ja, maar ik vind dit toch wel een pittig amendementje. Mevrouw Dezentjé dient nooit zomaar een amendementje in. Wij kennen elkaar. Het zijn altijd amendementen met een inhoudelijke waarde, en terecht. Ik neem dat amendement dan ook serieus, maar voor dit moment stel ik vast dat het ons te ver gaat om dat zo te doen. Ik denk echter wel dat het mooi zou zijn als mevrouw Dezentjé kijkt hoe zij dat debat kan voeren aan de hand van de initiatiefwet van de heer Jan Jacob van Dijk die nu bij de Raad van State ligt en absoluut deze richting op komt. Ik vind dat namelijk bij uitstek de plek en het moment om dat te doen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik kom even terug op de laatste opmerking van de staatssecretaris over de kleine scholen. Ik begrijp best dat het moeilijk is om een cesuur te maken. In de Wet op de ondernemingsraden hebben wij ook ooit zo iets gehad en daarop zijn wij eveneens teruggekomen. Maar de staatssecretaris heeft ook gezegd dat zij dit invoert, aannemend dat de wet in het Staatsblad komt, en dat een school dan verplicht is om het zo te doen. De staatssecretaris heeft gezegd dat het een kwestie is van "pas toe" of "leg uit". Stelt u zich voor dat een school een eigen vorm heeft en die uitlegt. Is die daarin in hoge mate vrij als aan de essentie wordt voldaan van datgene wat de staatssecretaris bedoelt, namelijk dat horizontale toezicht? Ik denk dat het voor die kleinere eenheden heel belangrijk is om niet opgepadeld te worden met een heleboel organisatorische toestanden. Dat wil de staatssecretaris niet en ik ook niet. Vandaar dat ik nog een keer vraag of die scholen dan in hoge mate vrij zijn om een vorm te kiezen die bij hun cultuur en traditie past, mits wordt voldaan aan een explicitering van het horizontale toezicht.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegthart**: Als maar wordt voldaan aan de scheiding van bestuur en toezicht, is de vorm echt vrij. Tegen de heer Van der Vlies zeg ik dat hij daar wat mij betreft van op aan kan. Wij hebben die ruimte echt gecreëerd. Ik heb een paar voorbeelden gegeven die volgens mij heel goed passen in de traditie van het type bestuur dat wij kennen. Ik ben ervan overtuigd dat het ook goed vorm moet krijgen,

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

gelet op de betrokkenheid die er vaak in die kringen nog is. Ik ben ervan overtuigd dat de wet die mogelijkheid echt biedt. Die vorm is vrij. Het gaat om de kwintessens: de essentie is het scheiden van bestuur en toezicht. Nogmaals, hoe men dat doet, daarin is men vrij. Dat heb ik ook aangegeven.

Tot slot kom ik op de vraag van de heer Dibi die vrij fundamenteel is, namelijk of ik het draagvlak zag afbrokkelen. Democratie kan er alleen maar zijn bij de gratie van draagvlak en het overtuigen. Wij moeten mensen mee kunnen nemen, anders is ons bestaan toch heel kortstondig. En dat is maar goed ook. Nee, gelukkig zag ik het draagvlak niet afbrokkelen, maar ik vind dat wij niet moeten wachten tot het zo ver is. Dat gevaar zou er zijn als wij dogmatisch waren, wij onze ogen sloten voor de werkelijkheid van vandaag en geen open oog en oor hadden voor wat er plaatsvindt in sommige scholen. Artikel 23 van de Grondwet is mij dan te waardevol om het tolereren van slecht onderwijs op sommige plaatsen uiteindelijk een excuus te laten worden. Dat kan dus niet, echt niet. Ik ben er dan ook absoluut van overtuigd dat dit een heel belangrijke toegevoegde waarde heeft. Dat zeg ik niet alleen tegen de Kamer, maar natuurlijk ook tegen de koepels waarvan wij brieven hebben gekregen en die zich daar zorgen over maken. Tegen die koepels zeg ik dat het uiteindelijk juist een versterking is van het draagvlak op grond van artikel 23 van de Grondwet waardoor je niet machteloos staat aan het eind en je als het nodig is ook die waarde goed overeind kunt houden. Je kunt dan laten zien dat er sprake is van vrijheid maar ook van betrokkenheid van de overheid bij de kwaliteit, alsmede van een verantwoordelijkheid voor het stelsel in dat kader. Tegen de koepels en de scholen die daarmee omgaan, zeg ik dat zij gewoon fier en zelfbewust moeten zijn. Als je je werk goed oppakt en je bereid bent om de punten van kritiek van de inspectie op een goede manier vorm en inhoud te geven, hoef je je geen zorgen te maken. Dan kun je ook gaan voor het goede resultaat en maak je duidelijk dat je je verantwoordelijkheid neemt en dat je kritiek ter harte neemt. Ik zou zeggen: geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid. Of, om te spreken in de termen die passen bij mijn achtergrond: geen vrijheid zonder gebondenheid. Dat komt volgens mij tot uitdrukking in artikel 23. Dat is een heel mooi evenwicht. Met deze wet proberen we dit evenwicht te borgen voor de toekomst, een ander tijdsgewricht.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vind dit een heel goed antwoord. Ik ben zelf bezig met een initiatiefwet voor een acceptatieplicht. Ik vond het erg mooi, wat staatssecretaris Van Bijsterveldt opmerkte over niet dogmatisch omgaan met artikel 23. Misschien kan de staatssecretaris dit ook binnen de coalitie wat meer uitdragen. Dan heeft zij een veel grotere kans op slagen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Nou, dat is een mooie opmerking. Ik zal er eens over nadenken. We weten wat de verschillen tussen ons beiden zijn, maar dat geeft niets. Het is goed om deze gedachtewisseling te hebben.

De **voorzitter**: Ik dank beide staatssecretarissen voor hun antwoorden. Staatssecretaris Dijksma heeft ons nog toegezegd dat zij bij de volgende voortgangsrapportage over zwakke scholen de Kamer zal informeren over de

resultaten van de inspanningen om de aanduiding "zeer zwak" te voorkomen of de termijn daarvan te bekorten.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: De stemmingen over het wetsvoorstel en de moties vinden volgende week donderdag plaats, tijdens de eindstemming.

De vergadering wordt van 16.40 uur tot 18.30 uur geschorst.

Voorzitter: Cramer

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Intrekking van de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank en wijziging van diverse wetten in verband met de oprichting van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (31944).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Ben ik de enige die de hele tijd moet denken aan Duo Penotti of zijn dat er meer?

De samenvoeging waar we vandaag over spreken ziet er logisch uit op papier. Het schijnt te gaan leiden tot minder versnippering van informatie, betere en efficiëntere processen et cetera en het tegengaan van meervoudige registratie. Dat klinkt allemaal goed. De vraag is natuurlijk wat het betekent aan de klantzijde, de gebruikerskant, dus voor studenten en mensen in het veld. Kan de minister ons beloven dat de dienstverlening absoluut niet achteruitgaat?

Het gaat over het samenvoegen van processen. Dit betekent in de praktijk, zo lees ik, minder handelingen. Dat is natuurlijk altijd goed, maar dan is er ook de vraag of dat niet moet leiden tot minder mensen. Als ik zie hoeveel mensen er moeten gaan werken, namelijk 2040, dan is dat bij elkaar opgeteld exact de bemanning van beide organisaties. Maar als we efficiënter gaan werken, zou je met minder mensen toekunnen. Dat is dus mijn tweede vraag aan de minister. Als er minder handelingen zijn, waarom dan ook niet minder handjes? Zou je dan niet kunnen overwegen om die handjes weg te halen uit de DUO en wellicht toe te voegen aan een andere organisatie ergens binnen het onderwijsveld? Op veel plekken in het onderwijsveld zijn namelijk te weinig handjes. Ik wijs op de onderwijsinspectie, leerplichtambtenaren et cetera.

Mijn derde vraag is: wat zullen exact de fusiekosten zijn?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Het wetsvoorstel waar de Kamer vandaag over spreekt, beoogt de fusie van de IB-Groep en de Centrale Financiën Instellingen. De IB-Groep is tot op dit moment nog steeds een zbo. Dat nu uiteindelijk die nieuwe organisatie, de Dienst Uitvoering Onderwijs, een agentschap met een baten- en lastendienst gaat worden,